

Onsdagen den 29 maj

Kl. 11.00–13.38

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 8 maj justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2018/19:264

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:264 Attraktivare tomträtter
av Larry Söder (KD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 augusti 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 27 maj 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utrikesutskottet:

RiR 2019:17 Sidas humanitära bistånd och långsiktiga utvecklingssamarbete – förutsättningar för samverkan

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2018/19:127 till försvarsutskottet

2018/19:131, 133 och 134 till socialförsäkringsutskottet

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2018/19:238 om de osynliggjorda utlandsfödda kvinnorna

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vilka insatser jag avser att göra för att bryta kvinnors sociala isolering i socioekonomiskt utsatta förorter och om regeringen avser att satsa på forskning om invandrade kvinnors livsvillkor och deras ställning på arbetsmarknaden och i samhället.

Amineh Kakabaveh har även frågat om regeringen avser att genomföra några utbildningsinsatser, så att kvinnor med lägre utbildning eller inte någon skolgång alls i hemlandet, i arbetslöshet eller social isolering kan få CSN-bidrag för att lära sig svenska eller omfattas av andra arbetsmarknadsåtgärder anpassade till deras situation.

Amineh Kakabaveh har också frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att utlandsfödda kvinnor i utsatta förorter ska få chans till arbetsmarknadens olika insatser nu när arbetsförmedlingarna försvinner och det finns risk att denna målgrupp kommer att bli ännu mer isolerad i sina områden.

Amineh Kakabaveh har också frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att utlandsfödda kvinnor i utsatta förorter ska få chans till arbetsmarknadens olika insatser nu när arbetsförmedlingarna drabbas av omfattande nedskärningar.

Slutligen har Amineh Kakabaveh frågat vad regeringen planerar för åtgärder för att denna målgrupp snabbare ska komma in på arbetsmarknaden och inte bli ännu mer isolerad.

Svensk arbetsmarknad är stark, och efterfrågan på arbetskraft är god. Sedan hösten 2014 är det över 350 000 fler som har ett jobb. Två tredjedelar av sysselsättningsökningen har tillkommit bland utrikes födda, varav cirka 105 000 är kvinnor och cirka 130 000 är män. Även nyanlända kvinnor kommer snabbare i arbete, vilket är positivt. Men stora utmaningar återstår, inte minst vad gäller utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Att många fler utrikes födda kvinnor kommer i sysselsättning och får en egenförsörjning är en högt prioriterad fråga.

Regeringen anser att både kvinnor och män från samhällets sida ska mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Januariavtalet framhåller därför att det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder. Nyanlända ska snabbare in på arbetsmarknaden, och ett intensivår ska införas. Kunskaperna om hedersrelaterat våld ska öka, och hedersbrotten ska stoppas.

Det finns en rad pågående forskningsinitiativ som rör situationen för utrikes födda kvinnor i Sverige. IFAU har i sitt regleringsbrev för 2019 fått i uppdrag att följa utvecklingen av det samlade socialförsäkringsystemet avseende olika grupper av utrikes födda. Europeiska socialfonden finansierar forskningsprojekt som handlar om utrikes födda kvinnor,

exempelvis projektet Jämställd etablering 2018–2021 med en budget på 287 miljoner kronor.

Ett nytt regelverk för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet trädde i kraft den 1 januari 2018. Det nya regelverket stärker Arbetsförmedlingens möjligheter att ge rätt insatser utifrån individens behov, samtidigt som kraven på individen tydliggörs. I samband med det nya regelverket infördes också en utbildningsplikt för nyanlända. Utbildningsplikten innebär att en nyanländ som har kort utbildning, och som därför inte bedöms kunna komma i arbete under sin tid i etableringsprogrammet, i huvudsak ska ägna sig åt utbildning. Den som inte söker en anvisad utbildning, avvisar en utbildning eller inte deltar i sådan utbildning kommer att kunna varnas eller stängas av från etableringsersättning.

I dag finns också möjlighet att med bibehållet aktivitetsstöd studera motsvarande sammanlagt längst ett års heltidsstudier på grundläggande och gymnasial nivå för arbetslösa som är inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin. Det finns även möjligheter till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola eller utbildning inom skolväsendet på grundläggande eller gymnasial nivå för den som är långtidsinskriven invandrare.

Under förra mandatperioden infördes även ett studiestartsstöd. Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland vissa arbetslösa med kort utbildning eller stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Hittills har cirka 6 900 personer fått stödet, varav 58 procent är kvinnor och 42 procent är män.

Sedan 2018 fördelar Folkbildningsrådet särskilda medel till studieförbunden för uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser som riktar till utrikes födda kvinnor. Insatsen ska stärka deltagarnas självförtroende, erbjuda möjligheter att komplettera baskunskaper och genom vägledande samtal visa på möjliga vägar till studier inom till exempel folkbildning, kommunal vuxenutbildning och yrkesutbildning.

Anvisningarna till arbetsmarknadsutbildning är ojämnt fördelade mellan kvinnor och män. Arbetsförmedlingen har haft i uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering med målet att kvinnor och män ska ha tillgång till arbetsmarknadspolitiska stöd på lika villkor. När det gäller arbetsmarknadsutbildningen behöver detta arbete fortsätta att utvecklas.

Även utbildningssystemet måste ha förmåga att möta kvinnor och män med omfattande utbildningsbehov och rusta dem med de kunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. För att stärka människors jobbchanser och förbättra matchningen på arbetsmarknaden har regeringen inlett ett nytt kunskapslyft med en satsning på kommunal vuxenutbildning, folkbildning och högskola.

Möjligheten till en subventionerad anställning kan utgöra en viktig väg till jobb för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Extratjänsterna kan vara en väg in på arbetsmarknaden för nyanlända och långtidsarbetslösa, särskilt för utrikes födda kvinnor.

Alla kommuner är skyldiga att erbjuda nyanlända och deras anhöriga samhällsorientering med information om vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter alla boende i Sverige har. Det är en viktig insats för att på de nyanländas modersmål eller med hjälp av tolk diskutera vilka normer och värderingar som gäller i Sverige med fokus på bland annat jämställdhet.

Prot. 2018/19:97

29 maj

Svar på

interpellationer

I vårändringsbudgeten presenterades också en satsning på 340 miljoner kronor under innevarande år för arbetsmarknadspolitiska insatser. Satsningen förväntas leda till att fler personer, till exempel utrikes födda kvinnor, får del av insatser som leder till jobb.

Vidare föreslås i vårändringsbudgeten att 45 miljoner kronor avsätts för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, att 4 miljoner kronor avsätts för insatser mot bland annat diskriminering och rasism, att anslaget till Jämställdhetsmyndigheten ökas med 40 miljoner kronor samt att anslaget till Delegationen mot segregation ökas med 11 miljoner kronor.

Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det omfattande svaret och för redogörelsen!

Större delen av svaret handlar om allmänna åtgärder på arbetsmarknaden för ökad sysselsättning, vilket är viktigt då fler satsningar behöver göras. Ministern talar vidare om kvinnor och om åtgärder i allmänhet och om kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Mycket i ministerns svar handlar om nyanlända.

Det är väldigt viktigt både med studiestöd och med nyanländas etablering. Men mina frågor i min interpellation handlar faktiskt om de kvinnor som är födda här i Sverige, som har bott här länge, är isolerade, lever under patriarkala regelverk utanför samhället och i en hederskultur. De står också utanför vårt trygghetssystem.

Enligt statistik från Arbetsförmedlingen har skillnaderna mellan kvinnor och män ökat när det gäller andelen arbetssökande som är i arbete eller studier 90 dagar efter avslutad etablering sedan förra mätningen gjordes i september 2018.

Det är ytterst tveksamt om dessa satsningar som ministern beskriver, även om de är bra och viktiga, kommer att vara tillräckliga för att vända utvecklingen så att gapet mellan mäns och kvinnors etablering sluts.

I en jämförelse mellan kvinnor och män märks att denna starka utveckling inkluderat båda könen. Dock märks en betydligt starkare ökning bland männen, med en högsta nivå uppmätt i juli 2018 på 58 procent medan den för kvinnorna var 30,5 procent.

Studier visar att kvinnor inte bemöts utifrån sina verkliga behov utan utifrån stereotypa föreställningar och fördomar, bland annat om att kvinnor passar bättre till hemarbete än på arbetsmarknaden.

Jag möter många kvinnor i förorterna som får arbeta med att koka kaffe och baka bullar, vilket tyvärr varken leder till arbete eller framtida trygghet. Detta fortsätter år in och år ut. Jag möter många kvinnor som har bott här i landet i 15–25 år och fortfarande söker arbete. De behöver både ett starkt stöd i utbildningssystemet och ett arbete utanför förorten. Då kan de känna sig trygga, få möjlighet att lära sig svenska och ta del av våra arbetsmarknadsåtgärder.

Många av dessa kvinnor står utanför vår arbetsmarknad, men tyvärr berör ministern inte denna osynliggjorda grupp särskilt mycket i sitt svar.

Det är sant att det går någorlunda bra för dem som kommit hit nyligen. Det är en yngre generation som har utbildning, och jag möter dem som kommer in snabbare på arbetsmarknaden.

Anf. 3 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är viktiga frågor som Amineh Kakabaveh lyfter upp i interpellationen och debatten. Det var många frågor i interpellationen, och jag förstår det. Det är komplext att lösa denna situation, och det behövs insatser på många olika områden. Därför är det rimligt att angreppssättet blir ganska brett.

Låt mig säga något specifikt om det Amineh Kakabaveh tar upp om kvinnor som kommit till Sverige och bott här länge men ännu inte är en del av den svenska arbetsmarknaden eller det svenska samhället och som har svag förankring i det omgivande samhället och ännu inte försörjer sig på eget arbete. Det är ett mycket allvarligt problem. Givetvis krävs det flera olika insatser, men en av de viktigaste är en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Många gånger är det här personer som saknar nätverk och möjlighet att genom egna kontakter visa upp sin kompetens och vad de klarar. Då behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik. Därför är det viktigt att kunna fortsätta satsa resurser på den aktiva arbetsmarknadspolitik.

Men just nu har vi ett besvärligt läge. Även om regeringen har tillfört resurser i vårändringsbudgeten, som jag hoppas att riksdagen kommer att ställa sig bakom, har vi inte haft möjlighet att tillföra lika mycket resurser som skars bort i den budget som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade igenom strax före jul.

Detta betyder att Arbetsförmedlingen måste säga nej till många personer som skulle behöva insatser. Det oroar mig mycket, för i den gruppen som har ett svagt svenskt nätverk och kanske har många i bekantskapskretsen som inte heller arbetar eller har blivit en del av det svenska samhället är man väldigt beroende av en aktiv arbetsmarknadspolitik.

En av de viktigaste frågorna inför höstens budget kommer därför att vara att prioritera nya resurser till arbetsmarknadspolitik. Det kan handla om utbildningar, yrkessvenska, extratjänster och insatser för stöd och matchning. Det är viktigt att denna typ av stöd finns för dessa kvinnor.

Amineh Kakabaveh har rätt i att det finns stereotypa föreställningar. Detta undersöktes för ett antal år sedan i en statlig utredning, och det visade sig att även på Arbetsförmedlingen förekommer ibland vad man kan kalla en välmenande diskriminering. Man ställer inte samma krav eller har samma förväntningar på män och kvinnor, särskilt utrikesfödda kvinnor.

Detta är allvarligt, och en av de saker vi styr Arbetsförmedlingen mot är att ha en jämställdhetsintegrering och att vara uppmärksamma. Myndigheten tar detta på stort allvar eftersom man själv riskerar att bidra till diskriminering, även om den är oavsiktlig, och att inte ge kvinnor tillräckliga förutsättningar.

Fru talman! Det finns mycket att säga, men låt mig säga något om nyanländas etablering. Här har vi de senaste åren sett en tydlig förbättring för både män och kvinnor.

För inte så länge sedan gjordes det en jämförelse av hur snabbt det går för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden i de olika nordiska länderna. Den visade bland annat att Norge har varit bättre än Sverige på

detta. Något som dock är glädjande från mitt perspektiv är att Sverige de senaste åren har haft en markant förbättring, vilket de andra nordiska länderna inte har haft.

Även om jag delar uppfattningen att mycket återstår att göra betyder detta ändå att en del av de insatser vi har gjort i politiken har gett effekt och varit rätt väg.

Anf. 4 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag tackar statsrådet.

Givetvis är det annorlunda, för man ställer andra krav i dag. Den generation som kommer nu är också mer utbildad och har lite bättre möjligheter.

Vi har dock fortfarande ett problem. I dag togs Calmfors rapport upp på nyheterna, och den visar att Sverige inte är bättre än de andra nordiska länderna när det gäller integration och invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden.

Ministern tog upp satsningarna. Mycket pengar skulle gå till folkbildning, och det skulle ges särskilda medel för att söka upp och motivera utrikes födda kvinnor. Men dessa pengar försvann i och med höstens M-KD-budget.

Studieförbunden fick 30 miljoner för hösten 2018 och ytterligare 10 miljoner i vårbudgeten 2018. Planen var att verksamheten skulle få 50 miljoner 2019 respektive 2020, men i höstbudgeten inför 2019 låg anslaget oförändrat kvar på 30 miljoner. I praktiken fick alltså studieförbunden 10 miljoner mindre i anslag 2019 än 2018, och den utlovade förstärkningen uteblev helt.

Vad tycker ministern om detta? Ska studieförbunden inte tillföras de medel de utlovats?

Dessutom: Hur ska regeringen försäkra sig om att både män och kvinnor får rätt insatser utifrån sina behov och inte utifrån förutfattade meningar?

Arbetsförmedlingen har meddelat att extratjänsterna, som är den enda subventionerade anställningsform som fördelats hyfsat jämnt mellan män och kvinnor, stoppas till följd av budgetändringarna. Har ministern några nya besked i denna fråga? Hur ska regeringen se till att denna nedskärning inte drabbar kvinnor och då särskilt invandrade kvinnor?

Många frågor återstår på grund av budgetändringar till följd av M-KD-budgeten. De som drabbas hårdast av detta är de som står längst från arbetsmarknaden, inte minst invandrade kvinnor som har bott här länge men som står utanför arbete, studier och det svenska språket.

Oavsett om regeringen är socialdemokratisk eller moderat drabbar dagens politik invandrade kvinnor hårt. De får koka kaffe och baka bröd hemma och i sina föreningar. Att de får lite föreningsbidrag för att komma hemifrån räcker inte. De behöver något annat, och det måste komma nu innan det blir värre.

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig först säga något om den nordiska jämförelsen. Det har gjorts två olika jämförande studier. Jag tycker att det är bra om man gör den typen av studier, för det finns mycket att lära.

Det har visat sig att våra grannländer i Norden är bättre än vi på att snabbare få in nyanlända i arbete. Det har också visat sig att inget land har gjort så stora förbättringar av resultaten under senare år som Sverige. Detta är glädjande, för det betyder att politiken spelar roll. Något som också är glädjande är att vi är det enda land i Norden där framför allt kvinnornas etablering fortsätter att förbättras även efter lång tid i Sverige. Medan andra länder når en plåtå efter några år och så stannar det där lyckas vi förbättra resultaten även för dem som har varit länge i Sverige men som ännu inte har kommit in på arbetsmarknaden.

Även om de utmaningar som kvarstår är stora vill jag peka på att när den tidigare regeringen under den förra mandatperioden hade möjlighet att styra och leda arbetet utifrån våra prioriteringar och budgetar hade vi tydliga förbättringar för precis dessa grupper. Detta arbete behöver fortsätta. Nu har vi en budget som andra partier står bakom. Vi har kunnat göra förändringar i den, men det är trots allt begränsat vad man kan göra i en vårändringsbudget. Vi återkommer med full budget till hösten.

Uppsökande verksamhet är oerhört viktigt, inte minst för den grupp som Amineh Kakabaveh pratar om. Det är ofta personer som inte är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen kan ju inte gärna jobba med dem som inte är inskrivna, utan det behöver finnas en uppsökande verksamhet. Där är studieförbunden och den ideella sektorn viktiga aktörer i att kunna söka upp och motivera, och detta är en verksamhet som jag vill se fortsätta växa. Den spelar stor roll särskilt för den grupp bestående av personer som har varit här länge och som ofta inte är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Nyanlända skrivs ju in mer eller mindre automatiskt.

Som jag sa i mitt tidigare inlägg prioriterar Arbetsförmedlingen att jobba med de egna systemen och attityderna för att komma undan att man omedvetet behandlar män och kvinnor olika. Jag har ingen illusion om att man helt har lyckats med det, men jag vet att man prioriterar frågan högt inom myndigheten och kommer att fortsätta att kontrollera det.

När det gäller att uppnå jämställdhet och att män och kvinnor ska behandlas och bemötas lika och mötas av liknande förväntningar och få förutsättningar utifrån sina behov är statistik kvinnans bästa vän. Man ska alltid följa upp, ha statistik och mäta så att man ser vilka förändringar och effekter olika typer av arbetsmarknadspolitiska åtgärder ger.

Det är precis som Amineh Kakabaveh säger, att extratjänster är den enda arbetsmarknadspolitiska åtgärd som har 50 procent kvinnor och 50 procent män. Lokala jobbspår har också 50 procent kvinnor och 50 procent män. Detta är exempel på insatser som vi vet har en jämställd fördelning mellan män och kvinnor, medan till exempel nystartsjobben har stor tonvikt på männen. Det här är viktigt och bör också styra prioriteringarna framåt.

Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, statsrådet Ylva Johansson!

Jag ska börja där ministern slutade. Extratjänsterna har stoppats tillfälligt av budgetnedskärningarna. Vad kommer att ske härnäst? Det drabbar kvinnorna mest. Kommer man att garantera att målgruppen inte drabbas?

Det handlar om de 10 miljonerna, som skulle främja utlandsfödda kvinnor och som ministern nämnde i sitt svar. Hur ska regeringen säkerställa och följa upp att utrikesfödda kvinnor verkligen prioriteras? Om pengarna

inte är öronmärkta, hur ska vi garantera att de 10 miljonerna gagnar kvinnorna? Detta är också en fråga i och med att Arbetsförmedlingen försvinner och budgetändringarna stoppar en hel del viktiga saker eller kommer att göra det.

Det handlar också om forskning, som jag tycker är viktigt. Vi är väldigt försiktiga när det gäller forskning. Jag tror att det var 20–25 år sedan man senast forskade om arbetsmarknaden. Då var det mest finska kvinnor och kvinnor som kom från till exempel Grekland eller det forna Jugoslavien. Det finns inte så mycket forskning om utlandsfödda kvinnor som har kommit under de senaste 20 åren. Statistik är viktigt, för det utvecklar landet och ger oss perspektiv på hur förbättringar ska ske. Jag hoppas att regeringen kommer att göra satsningar på forskning och andra viktiga åtgärder.

Till sist vill jag också säga att det är viktigt att satsa när det gäller hedersproblematik. Man gör detta, men problemet är att det bara är i projektform. Kommunernas satsningar när det gäller integration och dessa frågor är inte långvariga utan tillfälliga.

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Först, om resurserna till arbetsmarknadspolitiken, vill jag säga att man inte ska ha några illusioner. Om man skär bort 2,7 miljarder från arbetsmarknadspolitiken, så som skedde med det riksdagsbeslut som M, KD och SD röstade igenom strax före jul, får det effekter. Dessa effekter, när man skär i arbetsmarknadspolitiken, drabbar dem som behöver arbetsmarknadspolitiken mest. Det ligger lite grann i sakens natur.

Jag tror alltså inte att man ska ha några illusioner om att det blir effekter. Detta har föranlett att Arbetsförmedlingen har fått dra i nödbromsen för att besluta om nya insatser, trots att det fortfarande är många som är i extratjänster. Extratjänsterna kommer att fortsätta, men man måste ha nya resurser för att kunna bevilja nya stöd.

Det kommer en del nya resurser nu, genom omfördelningar inom anslag. Genom omfördelningar i vårändringsbudgeten kommer Arbetsförmedlingen, om riksdagen så beslutar, att tillföras ungefär 640 nya miljoner som kan användas inom arbetsmarknadspolitiken. Det blir naturligtvis upp till myndigheten att göra dessa bedömningar, men extratjänster är självfallet en av de insatser som kan komma i fråga för dessa resurser. Även lokala jobbspår, stöd och matchning kan vara viktiga insatser.

Jag vill också säga att Arbetsförmedlingen inte försvinner. Arbetsförmedlingen kommer att vara kvar och fortsätta att vara en stor och viktig statlig myndighet, men det kommer att ske förändringar. Vi ska säkerställa att detta sker på ett sådant sätt att de som behöver arbetsmarknadspolitiken mest – Amineh Kakabaveh lyfte upp en av dessa grupper – inte drabbas hårdast av förändringarna. Detta ser jag som en viktig prioritering.

Sedan är det en oerhört viktig diskussion hur vi ska fortsätta att förstärka, permanenta och systematisera arbetet mot hedersförtryck och hedersvåld, som begränsar många kvinnor i dag. Detta bär lite utanför, men jag hänvisar vidare till min kollega Åsa Lindhagen, som säkert gärna kommer hit och diskuterar denna fråga ytterligare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig hur jag ser på att höja expropriationsersättningen till dem som behöver flytta vid större industri- och infrastrukturprojekt i låg- och mellanprisområden i Sverige när det inte finns tillräckligt med hus att köpa på andrahandsmarknaden och nuvarande expropriationsersättning om marknadsvärdet plus 25 procent inte räcker till att bygga nya hus, om jag avser att ta initiativ till en förändrad lagstiftning så som föreslås i departementspromemorian *Ersättning vid expropriation av bostäder* och hur länge frågan ska beredas i Regeringskansliet.

Utgångspunkten i expropriationslagen är att den som drabbas av expropriation ska hållas skadeslös. När lagen skrevs förutsågs dock inte samhällsomvandlingar av de slag som i dag sker med anledning av gruvdriften i Kiruna och Gällivare-Malmberget. Dessa samhällsomvandlingar har visat sig ha en betydande påverkan på bostadsmarknaden. En tillämpning av regelverket kan i en sådan situation medföra ersättningsnivåer som inte är tillräckligt höga för att tillgodose de boendes behov av nya bostäder.

Mot denna bakgrund har reglerna om ersättning i expropriationslagen setts över. Syftet med utredningen har varit att säkerställa att enskilda inte råkar illa ut när en expropriation eller ett liknande tvångsförfogande tar sikte på deras boende.

I den nämnda departementspromemorian föreslår utredaren som huvudförslag att det i expropriationslagen införs en allmän regel om ersättning för förhöjd boendekostnad till följd av expropriation, i den utsträckning det finns särskilda skäl för sådan ersättning med hänsyn till förhållandena på bostadsmarknaden i orten med omgivning. Regeln ska gälla småhusägare, bostadsrättshavare och bostadshyresgäster. Promemorian har skickats på remiss. En majoritet av remissinstanserna är positiva till utredarens huvudförslag, som nu bearbetas med beaktande av remissynpunkterna.

Regeringen för en aktiv bostadspolitik. En viktig beståndsdel är att enskilda bör omfattas av ett starkt bostadssocialt skydd. Detta gäller inte minst vid expropriation. Det fortsatta arbetet med förslagen är därför prioriterat.

Anf. 9 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det är naturligtvis så att Sverige, som är en stark demokrati och rättsstat, måste ha ett väldigt viktigt skydd för äganderätten. Det är ett väldigt viktigt skydd för privata fastighetsägare när de blir utsatta för en sådan stor inskränkning i levernet som det innebär när en fastighet blir tvångsinlöst.

Precis som statsrådet sa i svaret har vi en lagstiftning som i stort fungerar bra, men i vissa områden i Sverige har denna lagstiftning inte räckt till. Ett sådant område, som jag har ställt en fråga om i interpellationen och som statsrådet nämnde i svaret, är ju Kiruna och Malmberget, med den omvandling som sker där på grund av gruvdriften.

Det verkar ändå, av det svar som statsrådet gav, som att man delar uppfattningen att denna lagstiftning borde ändras. Det som gör mig bekymrad,

fru talman, är att statsrådet i sitt svar sa att detta är en prioriterad fråga. Då tänker jag så här: Om det är en prioriterad fråga, hur har det då kunnat ta sedan 2016 att få denna lagstiftning på plats?

När man går in på regeringens hemsida och läser det pressmeddelande som kom den 3 juni 2016 – den 3 juni 2016, fru talman – ser man att det står att lagstiftningen enligt förslaget ska träda i kraft den 1 januari. På regeringens hemsida står det visserligen inte om det är den 1 januari 2017, vilket man skulle kunna tro, eftersom det är publicerat 2016. Det skulle kunna vara 2018, 2019, 2020 eller 2021.

Man blir lite förundrad över hur det kan ta så väldigt lång tid att få en ny lagstiftning på plats när alla verkar vara överens om att den behövs. Precis som statsrådet sa i svaret har alla remissinstanser varit positiva till denna förändring. Utredaren Bertil Bengtsson hade alltså gjort ett väldigt bra jobb.

Detta saknar jag i statsrådets svar. Hur länge ska denna fråga beredas – det vill säga när kommer regeringen att agera? Och hur har det kunnat ta tre år från det att pressmeddelandet lades upp på regeringens hemsida utan att någonting har hänt?

Denna fråga lever i allra högsta grad i Kiruna. Den berör väldigt många personer. Så sent som i går hade SVT Norrbotten ett stort inslag om boende i östra Malmberget som inte alls är överens med gruvbolaget. I Kiruna har man såvitt jag förstår gjort väldigt bra överenskommelser, men man har inte fått till motsvarande lösningar i Malmberget.

Denna lagstiftning behövs för villaägarna och för fastighetsägarna, och den behöver komma på plats. Som jag tolkar statsrådet är han positiv till att förändra lagstiftningen och till att den kommer på plats i enlighet med de förslag som är lagda.

Remissinstanserna är positiva, utredaren har gjort ett väldigt bra jobb och lagstiftningen är efterfrågad. På regeringens hemsida står det fortfarande – daterat den 3 juni 2016 – klart och tydligt att lagstiftningen enligt förslaget ska träda i kraft den 1 januari. Så vad är det som har gjort att denna lagstiftning har fördröjts i den omfattning som har skett, och när kommer den på plats?

Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi är ju i grunden överens om att vi måste ha ett regelverk som gör att staten tar sitt fulla ansvar när man måste expropriera egendom. Det kan röra stora infrastrukturprojekt. Vi genomför ju mycket när det gäller infrastruktur, men det kommer att bli ännu mer framöver, inte minst när vi ska bygga höghastighetsbanor. Då måste vi ha en stark lagstiftning att luta oss mot.

År 2010 förstärktes detta ansvar ytterligare. Då tillkom en regel som sa att man utöver marknadsvärdet, som man ska ersätta, ska lägga på 25 procent. Detta innebar ett utökat ansvar för exploitören i detta fall.

Problemet som har uppstått, som rör malmfälten, är att inte ens detta räcker i vissa situationer som rör vissa projekt och områden. Det kanske inte finns några andra hus att köpa i det området. Då måste man helt enkelt bygga nytt, och då täcker inte ens ersättningen för det gamla huset plus 25 procent kostnaden för ett nytt hus.

Så blev det i Malmfälten. Det skulle ha kunnat bli mycket problematiskt för enskilda om inte LKAB hade gått in och täckt en stor del av kostnaden. Nu tar LKAB helt enkelt en stor del av kostnaden för nybyggnationer, så att människor kan få ett likvärdigt boende som ersättning. Man kan kanske säga att det är tur att LKAB är kvar i statlig ägo. Om Moderaterna hade fått som de hade velat hade de sålt ut LKAB, och det hade varit mycket svårare att lösa denna fråga med andra ägare.

När det gäller lagstiftningen finns det uppenbarligen ett behov av att kunna hitta lösningar i de förmodligen ganska få fall som man inte kan täcka med huvudregeln. Det var därför jag tillsatte utredningen 2015; det var ju på mitt initiativ som detta gjordes.

Utredningen kom med ett betänkande 2016. Det är riktigt att en majoritet av remissinstanserna har varit positiva, men det finns också invändningar mot förslaget, framför allt när det gäller övergångsreglerna. Detta har medfört att vi behöver arbeta vidare med förslaget. Jag räknar dock med att vi kommer att kunna fortsätta med det under hösten och att vi kommer att kunna gå till riksdagen under nästa år med ett lagförslag så att vi kan få en starkare lagstiftning på plats.

Anf. 11 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag vill korrigera uppgiften: Jag har i alla fall inte sett några förslag från Moderaterna om att vi ska sälja LKAB.

Jag vill också korrigera statsrådet på en annan punkt, och det är väl lämpligt att statsrådet efter denna interpellationsdebatt går in på svt.se, klickar på "Norrbotten" och läser om den konflikt som trots allt finns i Malmberget just nu. Där säger till exempel en av villaägarna i området att de flesta som personen pratat med gärna skulle ta ett nytt hus någon annanstans samt att ingenting sköts, varken från kommunalt håll eller från LKAB:s sida. Det är väl alltså inte så att LKAB är felfria i detta.

Statsrådet sa i svaret att detta är en prioriterad fråga, men det har tagit tre år till i dag – fyra år om lagstiftningen kommer på plats nästa år. Då undrar man ju hur Sverige sköts när det gäller de frågor som möjligtvis inte är prioriterade.

Det är naturligtvis ett väldigt stort intrång i en familjs liv när man ska få sitt hus tvångsinlöst. Man har bakat bullar i köket. Man har sett sina barn växa upp där. Man har kanske till och med byggt huset med sina händer en gång i världen, och sedan ska man flyttas därifrån. Detta är med all rätt, eftersom samhället har bedömt att samhällsnyttan är större. I det fallet måste detta naturligtvis gå före äganderättskyddet. Men när det inträffar måste det finnas en adekvat lagstiftning på plats så att fastighetsägaren går skadeslös.

Jag tror att statsrådet har rätt; är det så att vi till exempel ska bygga en höghastighetsbana i Sverige kommer det att beröra väldigt många fler. Det kan ju finnas skog ute i landet där fastighetsvärdet är väldigt lågt och där dagens lagstiftning inte alls räcker till, precis som jag nämnde i min interpellation, så jag tror att denna lagstiftning kommer att göra stor nytta när den kommer på plats.

Som statsrådet säger finns det en stor och bred enighet i denna fråga. Det finns en stor och bred enighet om att fastighetsägarna ska gå skadeslösa. Om man lägger fram en bra proposition finns det goda förutsättningar

för att den kommer att gå igenom i riksdagen, om det ens behöver lämnas en proposition – det vet jag inte. Det kommer vi att lösa.

Jag skulle gärna se att denna lagstiftning kommer på plats redan i höst och att vi inte väntar till 2020. Det är naturligtvis så att man måste lugna oron hos människor, även om det inte är många. I en liten kommun där det inte bor så många är detta naturligtvis en stor fråga. I ett Sverigeperspektiv är detta inte den största frågan, men för dem som berörs av frågan är den jätteviktig.

Det är bra att LKAB tar ansvar. LKAB kanske skulle lyssna ännu mer på den kritik som finns mot bolaget; uppenbarligen finns det en konflikt i Malmberget som inte är löst. Jag tror dock att det funkar rätt bra i Kiruna.

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! LKAB stod ju med på Moderaternas utförsäljningslista. Jag har motionen här. Den är underskriven av Mikael Odenberg, som Lars Beckman nog känner till.

Motionen är från början av 2000-talet, och hade Moderaterna fått sin vilja igenom då hade LKAB varit utsålt. Vem vet vart det hade sålts – till amerikanska intressen, franska intressen eller ryska intressen? Omflyttningen av Kiruna drogs igång 2014, så det hade så att säga varit lagom att till dess ha en annan huvudman som hanterade alla de här avvägningarna. Nu fick ni lyckligtvis inte er vilja igenom, Lars Beckman, och vad jag förstår har ni nu också övergett den tanken. Men hade ni fått er vilja igenom då hade LKAB varit i händerna på privata intressen, så det är tur att ni inte fick det.

Jag går över till huvudsaken här. Det lagförslag som finns – och som tillkom till följd av det initiativ till att göra en översyn av lagstiftningen som jag tog – arbetar vi med, men vi behöver nog analysera en del av remissinstansernas synpunkter. Detta måste nämligen vara en lagstiftning som inte bara kan köras fram utan även håller över tid och kan fungera i realiteten, så att säga. Då är det bland annat övergångsreglerna som vi måste se över; vi har fått en del invändningar från remissinstanserna.

Det är klart att man alltid och i alla sammanhang kan tycka att lagstiftning tar lång tid, men min erfarenhet är att det nog ändå är bättre att se till att man har en lagstiftning på plats som är väl beredd, så att domstolar och andra kan döma efter den, än att köra fram förslag som inte är riktigt förberedda. Nu säger jag alltså att vi enligt planeringen för vår mandatperiod kommer att kunna gå till riksdagen med den här lagstiftningen under nästa år och få den på plats. Jag ser fram emot att vi kommer att kunna få en bred uppslutning bakom den i riksdagen.

Anf. 13 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Svensk gruvnäring är naturligtvis väldigt viktig. Vi hörde inte minst på den statliga radion i morse om den efterfrågan på vissa mineraler som kommer att uppstå nu när vi ska elektrifiera bilparken. Det är alltså inte otänkbart att lagstiftningen kommer att beröra fler, och så vitt jag förstår har regeringen en gruvnäringstrategi. Vi kan naturligtvis alltid söka upp gamla förslag från partier, men sedan ett antal år tillbaka har Moderaterna inget förslag om att sälja något bolag som heter LKAB.

Om fyra år är en rimlig tid för att bereda det här ärendet kan jag inte bedöma, men det är väldigt lång tid. Jag noterar också att utredaren Bertil Bengtsson föreslagit – och det står fortfarande på regeringens egen hemsida – att lagstiftningen ska träda i kraft den 1 januari. Visserligen står det inget år på hemsidan, så det skulle kunna vara 2017, som man trodde, eller 2018, 2019, 2021 eller 2022. Det verkar dock vara ett relativt väl avvägt förslag som finns.

Det är bra att regeringen tillsatte den här utredningen, och det är bra att statsrådet gjorde översynen. Det finns ett stort och brett stöd för att implementera den här lagstiftningen och, naturligtvis, för att hålla dessa hushåll skadeslösa i den mån som krävs.

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan kvittera med att säga att jag tycker att det är bra att Moderaterna har övergett tanken på att sälja LKAB. Ett läge där man måste förhandla med amerikanska, franska eller ryska intressen om huruvida de ska ta kostnaderna för en del av de Kirunabor som nu måste flytta hade varit betydligt besvärligare, skulle jag vilja säga. Jag tror inte att de hade varit lika inställda på att gå utöver det krav som i dag finns enligt lagstiftningen, vilket LKAB nu gör.

Det finns säkert enskilda situationer där man kan göra ännu mer från LKAB:s sida, men den frågeställningen får i så fall tas upp med det ansvariga statsrådet. Nu är bolaget i alla fall kvar i statlig ägo, och det innebär att vi har mycket större möjligheter att påverka hur man hanterar de här situationerna.

Lagstiftningen är som sagt på väg fram. Det är klart att man kan tycka att det har gått långsamt under den här regeringen, men under de åtta år som den förra borgerliga regeringen satt hände ju ingenting. Det gjordes ingen översyn av den här lagstiftningen, utan det är vi som har tagit initiativ till det. Det är också vi som kommer att leverera det, och det kommer vi att göra under nästa år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellationerna 2018/19:208 och 209 om kostnaderna för regeringens klimatpolitik

Anf. 15 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig om regeringen, inom ramen för den ekonomiska politiken, har försökt att få klimatpolitikens kostnader och satsningar att bäras lika över landet. Han har också frågat mig vilka överväganden regeringen gör när det gäller klimatnyttan för varje satsad krona.

Jag vill inledningsvis understryka vikten av att politiken ska komma hela landet till del och att jag inte ser någon motsättning mellan detta och att föra en effektiv klimatpolitik. Tvärtom påverkas landsbygden väl så

mycket som städerna av ett förändrat klimat. Samtidigt måste klimatomställningen ske på ett sådant sätt att alla har möjlighet att vara en del av lösningen.

Regeringen arbetar för att de av riksdagen beslutade klimatmålen ska uppnås. Det är mål som även interpellantens parti har ställt sig bakom. På EU-nivå har regeringen arbetat aktivt för att skapa långsiktiga, transparenta och likvärdiga regler inom EU:s utsläppshandelssystem. Till följd av ett förslag från Sverige kommer en stor volym av utsläppsrätter att annulleras 2024 och regelbundet därefter, vilket redan bidragit till ökade priser på utsläppsrätter och ett ökat omställningstryck för ett fossilfritt samhälle. Utöver EU:s utsläppshandelssystem stöder regeringen industrins omställning till nollutsläpp genom den långsiktiga satsningen Industriklivet.

Inom transportsektorn är koldioxidskatten och reduktionsplikten kostnadseffektiva styrmedel för att minska användningen av fossila bränslen och öka inblandningen av hållbara, förnybara bränslen. Klimatklivet är en annan viktig insats för att minska utsläppen i hela landet. Därför föreslog regeringen i vårändringsbudgeten att satsningen ska ökas med 750 miljoner kronor under innevarande år.

Interpellanten undrar vilka överväganden vi gjort när vi införde bonus–malus. Alliansregeringen införde ett system där alla skattebetalare fick vara med och bekosta den dåvarande supermiljöbilspremien. Bonus–malus är ett mer kostnadsneutralt system, där en förhöjd fordonsskatt på nya bilar med höga koldioxidutsläpp under de tre första åren bekostar bonusen för inköp av bilar med låga koldioxidutsläpp. Detta är ett sätt att bidra till att uppfylla klimatmålet för transportsektorn och styra mot en bilflotta med bilar som släpper ut mindre utan att skicka notan till vanliga skattebetalare.

Interpellanten undrar vidare om klimatnyttan med flygskatten. Regeringen anser att flyget i högre grad bör stå för sina klimatkostnader. Flygskatten bör därför behållas. Regeringens ambition är att Sverige ska ta på sig ledartröjan för att omförhandla de internationella avtal och konventioner som i dag sätter stopp för en skatt på flygbränsle som kan ersätta dagens skatt på flygresor.

Därutöver för regeringen en aktiv politik för att hela Sverige ska leva och växa. Den digitala infrastrukturen ska byggas ut, och den statliga närvaron ska stärkas i hela landet. Genom satsningar på bland annat utbildning och kommunikationer i vårändringsbudgeten tar regeringen steg för att uppnå det mål om en sammanhållen landsbygds politik som fastslogs genom landsbygdspropositionen.

Anf. 16 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Det pratas ofta om att Sverige ska vara ett föregångsland på miljö- och klimatområdet. Det är i grunden en bra ambition om vi fyller den med rätt innehåll, och då ska även kostnaderna fördelas rimligt över landet. Mot den bakgrunden är det problematiskt att Riksrevisionen, Finanspolitiska rådet och flera andra i omgångar har riktat kritik mot regeringens klimatpolitik. Riksrevisionen sågade faktiskt regeringens stora klimatsatsning Klimatklivet, som ministern tog upp i sitt svar. Man säger att kostnaden är

hög och resultaten blygsamma. Dessutom menade Riksrevisionen att regeringen misslett riksdagen och skönmålat satsningen. Det är sådana satsningar som regeringen nu väljer att göra mer av.

Låt mig säga att klimatpolitiken är viktig. Men om åtgärderna som vidtas för att Sverige ska visa vägen i klimatpolitiken i stället blir ineffektiva och kostsamma, samt med orimlig fördelning av kostnaderna inom landet, visar inte Sverige vägen.

Timbros chefsekonom var här i riksdagen för en vecka sedan. Han varnade faktiskt för att Sverige kan bli ett avskräckande exempel inom klimatpolitikens område om vi fortsätter på den inslagna vägen.

Jag och Moderaterna menar i stället att Sverige ska genomföra miljö- och klimatsatsningar som har riktig effekt och som dessutom går att kombinera med hög ekonomisk tillväxt i hela landet. Klarar Sverige att göra det blir vi på allvar ett föregångsland, ett land som andra länder vill kopiera lösningar från. Då behöver vi satsa på forskning, innovation, kärnkraft – sådant som är bra politik och sådant som på riktigt gör att vi kan bekämpa klimatproblemen i vår värld.

Tyvär handlar mycket av den här regeringens politik i stället om att straffa avstånd och om att straffa människor som helt enkelt saknar alternativ till bil, flyg och annat. Det är avstånden som ska straffas.

Kina planerar att bygga 216 nya flygplatser de kommande 15 åren. Indien planerar att bygga ungefär 200 nya flygplatser. Runt om i världen fullständigt exploderar antalet flygresenärer, flygbolag och flygplatser.

Om Magdalena Anderssons regering lyckas slå sönder inrikesflyget till bland annat Norrland kommer inga andra än hennes vänner i Miljöpartiet att jubla. Det kommer inte ens på marginalen att förändra världens klimatutsläpp. Inga andra länder kommer att följa efter Sverige.

Vi som bor i Norrland kommer att tvingas åka bil om vi inte kommer att kunna flyga. Det blir sämre för oss. Men det minskar på inget sätt klimatutsläppen. Vi borde i stället göra det som Sverige har gjort under lång tid, alltså vara med i utvecklingen av effektivare flygplan och gröna flygbränslen och på riktigt minska utsläppen genom forskning och inte med flygskatt.

Samtidigt har finansministern chockhöjt skatten på bensin och diesel under sina år som minister. För fem år sedan kostade en liter bensin och diesel lite drygt 12 kronor. I dag närmar sig priset 17 kronor litern. Folk som är beroende av bilen har fortfarande lika långt till jobbet. De måste fortfarande skjutsa sina barn till olika aktiviteter.

Utsläppen minskar inte med regeringens politik. Men kostnaden bärs alltmer av dem som saknar alternativ. Och satsningarna på elcykelpremier, elbilar och kollektivtrafik hamnar till stor del hos dem som redan i dag har alternativ, och kostnaden får bäras av dem som saknar alternativ.

Tycker finansministern att kostnaderna på riktigt bärs lika över landet i dag?

Anf. 17 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar Edward Riedl för en mycket viktig interpellation. Vi som är intresserade av miljöfrågor och klimatfrågor kan inte annat än hålla med honom. Det är naturligtvis så att om man ska ha en politik för hela Sverige måste man också ha en politik för hela Sverige på alla områden.

Man kan tycka att finansministern kanske tar lite lätt på vad tre moderater säger här i kammaren. Men vi som läser Aftonbladet kunde läsa vad Socialdemokraternas ordförande i Sollefteå John Åberg sa. Han förklarar nu varför Socialdemokraterna gör sitt sämsta val någonsin i det som man tidigare kallade det röda Ådalen. Människorna i Ådalen känner sig bortglömda och förbigångna, säger han. En av de frågor som han pekar på, förutom BB i Sollefteå, är de mycket höga drivmedelspriserna och den höga bensinskatten som slår stentufft mot dem med små marginaler. Samtidigt vet vi att det är fiskal skatt som har en mycket liten koppling till någon miljönytta.

Bor man i Gävleborg, i Ådalen, i Pajala eller i Leksand har man en mycket liten tillgång till kollektivtrafik. Man är mycket beroende av bil. Det är klart att det blir närmast ett hån när en statsrådskollega till finansministern säger att man kan köpa en Tesla. Jag är inte säker på att en förtidspensionär i Ådalen har en ekonomi för att kunna köpa en Tesla. Även om han hade det finns sannolikt inte infrastrukturen för laddning där.

Vad händer då när regeringen chockhöjer skatterna på det sätt som man har gjort? Jo, i Dalarna är det en stor nyhet i dag att busslinjer kan dras in och biljettpriserna höjas i kollektivtrafiken i Dalarna när bränslepriset nu stiger. Det visar sig att för varje krona som bränslepriserna ökar kostar det 15 miljoner kronor per år för Dalatrafiks verksamhet. Det innebär alltså att den chockhöjning av beskattningen på bränsle som regeringen ägnar sig åt även försämrar kollektivtrafiken för dem som ska försöka åka med kollektivtrafiken i Dalarna.

Fru talman! Detta är ett bekymmer. Vi måste ha en politik för hela Sverige som har en folklig acceptans. När socialdemokraten Niklas Nordström i Luleå mycket pedagogiskt förklarar varför en flygskatt är en ren straffbeskattning av Norrlands infrastruktur och dessutom inte till någon klimatnytta eftersom flyget redan ingår i EU:s utsläppsrätter är det återigen bara symbolpolitik utan miljönytta, en fiskal skatt som skadar Norrbotten och som skadar hela Sverige.

Det är svårt att förstå varför regeringen för en politik som skadar oss som bor norr om Dalälven så mycket. Jag har full förståelse för att den som bor i Djurgårdsstaden eller i Nacka eller som åker statsrådsbil kanske inte förstår att en tank bensin kostar över 1 000 kronor. Men vill man föra en politik för hela Sverige måste den verkliga ha en klimatnytta.

Någonting som vi moderater driver stenhårt och kommer att fortsätta driva är naturligtvis klimatbistånd, det vill säga att vi ska hjälpa de länder där utsläppen är som störst att minska sina utsläpp. Då gör det nämligen också miljönytta för planeten. Då är det inte bara en fiskal beskattning av oss som bor i Sverige.

Anf. 18 JAN ERICSON (M):

Fru talman! I går kunde vi se *Kalla fakta* i TV4 rapportera om att Sverige via Exportkreditnämnden har ställt stora garantier på flermiljardbelopp för att det ska byggas en stor gasanläggning i ryska Arktis. Denna anläggning kommer ensam att släppa ut en tiondel av den koldioxid som hela Sverige släpper ut under ett år.

Samtidigt ägnar sig regeringen bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet åt att faktiskt, som båda de tidigare talarna här har nämnt, straffa landsbygdens folk med höjda bensinskatter och stegvis försämrade

reseavdrag varje år. Lars Beckman nämnde att kollektivtrafiken i Dalarna har haft problem. Länstrafiken i Kalmar har kommit med samma rapport. Man ställer alltså in turer i länstrafiken på grund av att priset på bränsle har blivit så högt att man inte får ihop sin budget. Regeringens politik slår alltså direkt mot landsbygdens folk. Den slår direkt mot kollektivresenärerna, och det försämrar möjligheterna att bo på landsbygden. Samtidigt satsas det alltså via en statlig myndighet under finansministerns ansvarsområde 3,3 miljarder på att bygga en gasanläggning i Arktis som ensam kommer att släppa ut en tiondel av vad hela Sveriges samlade verksamhet släpper ut på ett år. Tycker finansministern verkligen att det är en rimlig politik att ge sig på de enskilda människorna på den svenska landsbygden samtidigt som det görs en sådan megasatsning på en gasanläggning i Arktis?

Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi riskerar att hamna i en vändpunkt i historien. Jorden värms upp så mycket just nu att om vi inte agerar riskerar vi att hamna i ett läge med en irreversibel spiral där naturens egna koldioxidutsläpp blir så stora att permafrosten minskar och vi får en kontinuerlig uppvärmning. Det här är någonting som riskerar att skada jorden permanent och få mycket stora effekter på mänskligheten.

Vi som är politiker och är i beslutsfattande ställning har ett ansvar för att agera. Men när vi agerar måste vi självklart göra det på ett sådant sätt att alla människor kan vara med i omställningen. Det handlar om att hela Sverige ska kunna göra den omställning som är nödvändig för att vi ska kunna ta vårt klimatansvar. Det är det ansvar som vi har gentemot framtida generationer. Men Sverige är också ett land som bör kunna vara ledande i världen och föregå med gott exempel på hur man kan agera. Det är vi också i dagsläget; Sverige är ett exempel som ofta lyfts upp i internationella sammanhang.

Precis som Moderaterna påpekar är det viktigt att vi använder våra insatser och våra skattepengar på ett så effektivt sätt som möjligt. Klimatklivet är en satsning som har haft stora effekter när det gäller att minska koldioxidutsläppen i Sverige. De har minskat med 1,5 miljoner ton tack vare Klimatklivet. Det motsvarar ungefär utsläppen från 700 000 personbilar.

Man kan självklart diskutera om man kan använda pengarna ännu mer effektivt. Därför har regeringen också varit tydlig med att vi kommer att se över om vi kan öka kostnadseffektiviteten ytterligare så att man inte använder pengarna till sådana investeringar som annars kanske hade blivit av ändå.

Samtidigt är det viktiga investeringar som finansieras via Klimatklivet. En av riksdagsledamöterna tog upp behovet av infrastruktur för att ladda elbilar. Det är den satsning som det mesta av pengarna från Klimatklivet går till; de går just till att bygga ut den laddinfrastruktur som är nödvändig för att vi ska kunna köra elbil.

Människor med låga inkomster kommer självklart inte att kunna köpa en Tesla. Jag är väl medveten om det, och det är vi alla väl medvetna om. Men vi vet också att när begagnade bilar kommer ut på andrahandsmarknaden finns möjligheter även för människor med normala inkomster att köpa begagnade bilar som är mer miljö- och klimatvänliga. Det är det vi ser nu. En bil som är fem eller tio år gammal i dag är inte lika effektiv som

de nya som säljs i dag, men den är väldigt mycket mer effektiv än vad en fem eller tio år gammal bil var tidigare, för fem, tio eller femton år sedan.

Det är också detta som gör att trots att bensinpriset är högre är det antal minuter eller timmar man behöver jobba för att betala kostnaden för att ta bil till jobbet inte större i dag än det var för fem, tio eller femton år sedan.

Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet påpekar att man skulle kunna använda ett mer kostnadseffektivt instrument än just Klimatklivet. Det skulle vara att höja koldioxidskatten. Är det någonting som Moderaterna förespråkar? Om vi nu ska tala om kostnadseffektiva styrinstrument är det koldioxidskatten som forskarna menar är det mest effektiva sättet att styra miljöpolitiken. Jag ser inte att ytterligare mycket omfattande engångshöjningar av koldioxidskatten är det som Moderaterna förespråkar, även om det kan låta så i talarstolen.

Anf. 20 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med bonus–malus-systemet. Det är ett sätt att beskatta bensin- och dieslbilar med lite högre utsläpp, som många ute på landsbygden är beroende av, för att finansiera bilar som går på eldrift och annat. Det är sådana som till största delen säljs i våra städer.

Finansministern kritiserar alliansregeringen för att – om jag nu kommer ihåg hennes ord rätt – ha skickat notan för den miljöbilspremie som vi, från alliansregeringen, införde till alla skattebetalare. Och det stämmer; vi tog medel ur statskassan och gjorde en satsning för att underlätta försäljningen av bilar med lägre utsläpp. Finansministern är nu stolt över att man inte längre skickar notan till vanliga skattebetalare.

Fru talman! Jag kan bara tolka det på ett enda sätt: Alla människor ute i landet som är beroende av bilen är alltså ovanliga skattebetalare. Det är bra att vi har fått den definitionen klar för oss av finansministern. Då vet man vad man är; man är alltså en ovanlig skattebetalare om man är beroende av bilen.

Nu är finansministern nöjd över att notan hamnar hos de ovanliga skattebetalarna – alltså hos alla er som är beroende av bilen. Det är ni som ska betala allt det här. Det är socialdemokratisk rättvisa, om jag förstår det hela rätt.

Men vad är det för rättvisa om man i dag saknar alternativ till bilen och bara lastas på kostnader hela tiden? Vad är det för rättvisa om de satsningar som görs ska tas av de människor som saknar alternativ för att satsas på dem som redan i dag har alternativ? De har kollektivtrafik, de har gångavstånd och de har cykelavstånd. Det är där man ska satsa på utbyggd kollektivtrafik, elcykelpremie med mera, och medlen ska tas från de ovanliga skattebetalarna – alla dem som varje dag är beroende av bilen. Då har jag åtminstone fått det klart för mig.

När det gäller klimatfrågan, fru talman, är jag helt överens med finansministern. Självklart har vi en massa saker att göra, och det är mot den bakgrunden jag och mitt parti är bekymrade över att Riksrevisionen, Finanspolitiska rådet och andra expertmyndigheter är kritiska till regeringens politik. Den är dyr, och den är ineffektiv. Sverige har faktiskt ökade klimatutsläpp sedan vi fick in Miljöpartiet i regeringen. Det låter inte så i debatten, men det är så det är.

Då måste vi i stället göra saker som på allvar löser de problem vi står inför. Och nej, jag tror inte på höjd koldioxidskatt i ett land där vi redan har världens högsta koldioxidskatt. Det är detta som Timbros chefsekonom pekar på: Sverige riskerar att bli ett avskräckande exempel i världen. Om vi fortsätter att kliva framåt från de nivåer vi redan är på och med de belastningar vi lägger på vanligt folk riskerar vi alltså att bli ett avskräckande exempel i världen, som ingen kommer att följa efter.

Fru talman! Jag hade några frågor som jag ställde till finansministern i den interpellation som hon varken svarade på i det skriftliga svaret eller har bemött i talarstolen. Jag skulle egentligen önska ett kort och rakt ja- eller nej-svar, men jag förstår att det ibland är svårt. Jag har all respekt för detta, men jag tycker inte att finansministern ens har närmast sig det här.

Tycker hon att regeringen inom ramen för den ekonomiska politiken har försökt att få klimatpolitikens kostnader och satsningar att bäras lika över landet? Jag är kritisk. Jag tycker att man skickar notan till dem som inte har några alternativ och gör satsningarna på dem som har alternativ. Tycker finansministern det, eller tycker hon inte det? Det är rätt rimligt att kunna svara ja eller nej på en sådan fråga, för den är inte jättekomplicerad. Antingen tycker man att det här bärs lika över landet eller så tycker man det inte.

Jag tycker inte att det bärs lika, utan jag tycker att den fördelning som görs är orättvis. Den kommer inte att leda till mindre utsläpp. Verkligheten har också visat att utsläppen har ökat med den här regeringen.

Anf. 21 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag ska naturligtvis inte svara på frågorna till finansministern. Men jag kan till exempel konstatera att jag har tagit fram en rapport från Riksdagens utredningstjänst om var de subventionerade elcyklarna finns i Sverige.

Var köpte man de subventionerade elcyklarna? Jag kan berätta att i Gävleborgs län finns en kommun som heter Ovanåker. Där var det noll; inte en enda person hade köpt en subventionerad elcykel i Edsbyn och Alfta. Det förstår man om man någon gång har tagit statsrådsbilen och åkt till Edsbyn och Alfta, för där åker man inte elcykel. Det var naturligtvis i stället kärnväljarna i Miljöpartiet – varav de allra flesta boende på Södermalm – som köpte subventionerade elcyklar.

Vem var det då som betalade subventionen? Det var pensionärerna i Norrbotten och pensionärerna i Gävleborg. Det är de tidigare S-väljarna i Ådalen, som nu känner sig övergivna.

Jag tycker inte att man ska underskatta svenska folkets möjlighet att se vad som händer. Regeringen stöder aktivt en rysk fossilgasanläggning i Arktis – den plats på jorden där klimatförändringen sker allra snabbast. Denna anläggning kommer att släppa ut 5,3 miljoner ton koldioxid varje år – en tiondel av vad Sverige släpper ut på ett år. Det är klart att folk blir förbannade, och med all rätt!

Regeringen begränsar människors mobilitet och möjligheter att förflytta sig i det här landet samtidigt som man investerar i en rysk fossilgasanläggning i Arktis. Det är en politik som inte hänger ihop, och det är ett håån mot dem som inte har råd att tanka sin bil. Och det värsta av allt: Det underminerar, precis som Edward Riedl säger, förtroendet för politiken i

allmänhet. Det skadar naturligtvis alla oss som vill se till att vi har en effektiv klimatpolitik som gör nytta och skillnad.

Anf. 22 JAN ERICSON (M):

Fru talman! När man lyssnar på debatten om klimatpolitik får man ofta intrycket att den som slösar bort mest av skattebetalarnas surt intjänade pengar på satsningar driver den bästa politiken. Men tänk om man skulle titta på vem som får mest nytta för pengarna i stället, om pengarna faktiskt gör någon nytta. Då finns det faktiskt en väldigt noggrant gjort rapport som visar att Moderaterna får mest miljönytta för sina satsade pengar. Vi satsar mindre pengar men får mer effekt.

Det är samma som på alla andra politikområden: Det handlar inte om en tävling om vem som slösar bort mest skattepengar. Det borde finansministern uppskatta – att man kan få mer nytta för mindre pengar.

Finansministerns och regeringens åtgärder har sågats av både Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen. Nu skryter finansministern om att Klimatklivet minsann har minskat utsläppen med 1,5 miljoner ton koldioxid per år, men precis som Lars Beckman redovisade nyss släpper faktiskt det här gaskraftverket på Arktis ut 5,3 miljoner ton koldioxid varje år. Det är alltså nästan fyra gånger mer än den nytta åt andra hållet som Klimatklivet påstås ha gjort.

Trots att vi har klämt åt de svenska bilisterna och de svenska hushållen jättemycket för att nå en liten utsläppsminskning satsar regeringen samtidigt stora pengar i Arktis som ökar utsläppen nästan fyra gånger så mycket. Det är ett rent hån mot de enskilda svenskarna på landet. Alla pensionärer, funktionshindrade och andra som måste ha bil får betala, och samtidigt slösar regeringen bort pengar på meningslösa åtgärder och satsar på ett gaskraftverk i Arktis. Politiken är så cynisk och orättvis att man nästan saknar ord.

Jag vill gärna höra en kommentar från finansministern om den här anläggningen och hur hon försvarar detta.

Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vilka är vanliga skattebetalare och vilka är ovanliga skattebetalare? När jag pratar om vanliga skattebetalare tänker jag på undersköterskan, vaktmästaren, lokalvårdaren och den som jobbar i matbespisningen i skolan. Jag tänker på barnskötaren som tar hand om våra barn och fritidspedagogen som jobbar med ungdomarna på fritis efter skolan. Det är ofta dem jag tänker på när jag tänker på vanliga skattebetalare.

Jag har aldrig träffat någon i dessa yrken som kommer att påverkas av bonus–malus. Malusdelen betalas av dem som köper nya, nytillverkade bilar med mycket höga utsläpp, oftast bilar som kostar flera hundra tusen kronor. Jag har aldrig träffat någon undersköterska som har köpt en ny Volvo XC90. Jag har aldrig träffat en vaktmästare som kör omkring i en ny Volvo V90.

Detta är bilar som köps av människor som har mycket höga inkomster. Och det är heller inte så att de saknar alternativ. Man väljer att köpa en stor bil som släpper ut mycket koldioxid i stället för att köpa Volvos laddhybrid. Gör man det får man i stället en bonus. Det är det som är det fina i systemet. Det påverkar dem som har höga inkomster, som man oftast har när man köper nya bilar. Men de har alternativ. De behöver inte köpa de

här bilarna. De kan köpa en annan bil. Väljer man att köpa en klimatsmart bil får man i stället en bonus.

Detta skiljer sig från det system som Moderaterna införde och som innebar att både undersköterskan, vaktmästaren, lokalvårdaren och matbetspingsbiträdet fick vara med och betala supermiljöbilspremierna, som gick till dem med höga inkomster som hade råd att köpa nya bilar. Jag tycker att det system vi har i dag är mycket bättre.

Vad gäller elcyklarna kan man konstatera att supermiljöbilspremierna kostade mångfalt mycket mer än elcykelpremierna.

Det som också skiljer är att med Moderaternas politik fick undersköterskan, vaktmästaren och lokalvårdaren i glesbygd också betala till de nya bilar som såldes, oftast i storstäderna. Moderaternas ekonomiska politik innebar ju under åtta år en kavalkad av skattesänkningar till dem med de högsta inkomsterna, och de bor inte i glesbygd. Man vräkte skattesänkningar över Lidingö, Danderyd, Täby och Nacka. Det är Moderaternas ekonomiska politik. Vilka gynnas av avskaffad fastighetsskatt – de som bor i strandvillorna i Djursholm eller de som bor i stugor i glesbygd?

Det är sammanfattningen av Moderaternas ekonomiska politik. Det är inte en glesbygdspolitik; det är en politik för de rika i storstäderna.

Anf. 24 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! 216 nya flygplatser i Kina. 200 nya flygplatser i Indien. Detta kommer att ske inom de kommande 10–15 åren. Tror finansministern att det är mer effektivt att slå ut inrikesflyget i Norrland för att möta klimatproblemen än att satsa på effektivare flygplansmotorer, gröna flygbränslen och elflygplan? Det har finansministern inte svarat på.

Regeringen har höjt bensinskatten. Regeringen har höjt dieselskatten. Regeringen har höjt fordonsskatten. Regeringen har försämrat reseavdraget. Regeringen har infört bonus–malus-systemet. Listan kan göras mycket längre. Vanligt folk som varje dag är beroende av bilen ska klämmas åt i den här regeringens politik. Det är de som ska betala alla kostnader för klimatpolitiken. De ska också betala för satsningarna inne i städerna på kollektivtrafik och elcyklar till människor som redan har alternativ, som redan i dag har kollektivtrafik, gångavstånd och cykelavstånd.

Jag tycker inte att det är en rimlig fördelning av pengarna i det här landet. Jag tycker inte att det är en rimlig fördelning av klimatkostnaderna.

Vanliga skattebetalare har finansministern räddat. Det är alltså alla skattebetalare som inte är beroende av bilen. Alla som är beroende av bilen är enligt finansministerns definition ovanliga skattebetalare. Det är de som ska klämmas åt. Det är de som ska betala de högre kostnaderna.

Fru talman! Finansministern har inte svarat på frågan som jag ställde i interpellationen. Det kan man givetvis vara besviken över. Men jag kan inte tolka finansministern på annat sätt än att hon är nöjd med hur kostnaderna fördelas över landet, att man sliter isär landet, att klyftan mellan stad och land ökar. Finansministern är nöjd med det. Det går inte att tolka hennes svar på annat sätt än just detta. Jag tycker att det är beklämmande.

Vi moderater kommer inte att ställa upp på den typen av politik. Vi ska satsa på riktig klimatpolitik som gör skillnad på riktigt.

(Applåder)

Prot. 2018/19:97

29 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 25 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tyckte att jag var mycket tydlig: Det finns en ekonomisk politik i den här riksdagen som sliter isär landet, och det är den moderata ekonomiska politiken. Moderaternas ekonomiska politik syftar enbart till att gynna dem med höga inkomster, stora villor och stora förmögenheter. De personerna bor inte på landsbygden. När man ökar de ekonomiska klyftorna, när man gynnar dem som är rika på bekostnad av dem som har lägre inkomster, sliter man isär inte bara dem som har mycket pengar och dem som har mindre pengar utan också stad och landsbygd. De med höga inkomster som gynnas av Moderaternas skattesänkningar bor i våra städer.

Vi har ett ansvar för att hålla ihop det här landet ekonomiskt, men vi måste också se till att vi kan genomföra en klimatomställning som alla människor i hela landet kan vara med på. Det är ett ansvar som vi har gentemot våra barn och barnbarn.

Vi hör mycket om vad Moderaterna inte vill göra i klimatpolitiken. Vi såg i den budgetmotion som gick igenom i riksdagen en veritabel slakt på miljö- och klimatpolitiken. Vi vet vad Moderaterna inte vill. Men det räcker inte att inte vilja. Ska vi ta ansvar gentemot våra barn och våra barnbarn måste vi genomföra en klimatomställning, annars kommer mänskligheten inte att kunna fortleva.

Jag vill ta det ansvaret. Men jag vet att om vi ska lyckas måste vi göra det på ett sådant sätt att hela landet kan vara med i klimatomställningen. Vi måste göra det så att människor som bor i glesbygd och människor som har lägre inkomster också kan vara med i omställningen. Det är den vägen Sverige behöver framåt: att vi tar ansvar för att minska klyftorna men också för att genomföra en nödvändig klimatomställning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2018/19:210 om kronans styrka

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig om den senaste tidens försvagning av den svenska kronan och vilka åtgärder jag avser att vidta för att återskapa förtroendet för svensk finanspolitik och därmed stärka värdet på vår valuta.

En viktig faktor för växelkursen på kort sikt är penningpolitiken. Riksbanken beskriver i sin senaste redogörelse för penningpolitiken att en mer expansiv penningpolitik i Sverige har bidragit till en svagare kronkurs. Riksbankens bedömning är att försvagningen av kronan under 2018 huvudsakligen berodde på en kombination av förväntningar på en mer expansiv penningpolitik i Sverige och en ökad oro på de finansiella marknaderna. Den finansiella oron orsakades bland annat av handelspolitiska spänningar mellan USA och Kina, osäkerhet kring Storbritanniens utträde ur Europeiska unionen och tecken på en avmattning i världsekonomin. Svenska kronan har historiskt visat tendenser att försvagas när oron på finansmarknaderna tilltar. Perioden kring årsskiftet utgör inget undantag, och i många mindre ekonomier har växelkursen försvagats.

I detta sammanhang vill jag också påminna om att svensk ekonomi under de senaste åren har utvecklats starkt. Trots en osäker omvärld är Sveriges ekonomiska utgångsläge gott. Ordning och reda råder i de offentliga finanserna. Det finansiella sparandet uppgick 2018 till 0,9 procent av bnp. Överskotten i de offentliga finanserna har bidragit till att den konsoliderade bruttoskulden sjunkit till ca 39 procent av bnp 2018. Statsskulden har samtidigt minskat till ca 26 procent av bnp, vilket är den lägsta statskuldskvoten sedan 1977. Sysselsättningsgraden är samtidigt den högsta på över 25 år. Sverige står därmed väl rustat att lösa de samhällsproblem vi står inför.

Anf. 27 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Den svaga svenska kronan debatteras numera flitigt i Sverige. Inte minst för alla de människor som på ett eller annat sätt reser utomlands blir det smärtsamt tydligt att den svenska kronan har tappat väldigt mycket i värde. Vi är ett resande folk och reser mer än medborgare i många andra länder, givetvis till följd av att vi i grund och botten är ett rikt land. Det gör att vi märker när den svenska kronan har blivit så här svag. Dollarn, euron och bahten är betydligt dyrare än för bara några år sedan.

Det här är givetvis allvarligt, och det finns stora risker kopplade till att valutan blir alltför svag. Inte minst finns det en risk att ägandet på den svenska börsen riskerar att spädas ut med mer utländskt ägande när man väldigt billigt kan köpa in sig i företagen. Det gör att vi långsiktigt riskerar att förlora den lokala kopplingen i en del företag.

Prognosen är att dollarn inom ett par år kommer att kosta uppemot 12 kronor. När vi hade en alliansregering var priset på dollarn ett tag nere under 6 kronor, fru talman. Men det är nu länge sedan det såg ut så.

När finansministern berättar hur bra det går för Sverige jämför hon Sverige under högkonjunktur med Sverige under lågkonjunktur. Jag tycker, fru talman, att det är ett lite oärligt sätt att försöka mäta svensk ekonomis styrka. Jag förstår att man kan komma undan med det i en del debatter, men låt mig ta ett exempel. Jag är en av alla i Sverige som tycker om att cykla och ligger just nu i träning för årets Vätternrundan. Låt mig göra den enkla jämförelsen att det ibland är uppförsbacke och ibland nedförsbacke precis som det ibland är global högkonjunktur och ibland global lågkonjunktur. Man kan inte mäta farten i uppförsbacke med hur det går i nedförsbacke, utan man måste mäta sig med alla andra som cyklar uppför eller åker utför. Det är ju en himla skillnad på hastigheten, och så är det givetvis för ekonomin också.

Det man måste mäta är relativt sett hur Sverige presterar kontra andra länder runt omkring oss i högkonjunktur respektive lågkonjunktur. Där har Sverige halkat efter, fru talman, under de år som Magdalena Andersson har varit finansminister. Det är en av förklaringarna till den allt svagare svenska kronan. Omvärlden tror inte längre på styrkan. Omvärlden ser att vi presterar sämre. Produktiviteten per capita sjunker. Vi har ett lågt ofentligt sparande i en global högkonjunktur som är hetare än på länge. Allt det här sammantaget gör att vi relativt andra länder presterar sämre. Därför blir den svenska kronan svag.

Min fråga till finansministern var egentligen två frågor. Är den svaga svenska kronan ett problem eller inte? Det är en ja eller nej-fråga – antingen är det ett problem eller så är det inte ett problem. Om det är ett problem, avser ministern då att göra någonting i den ekonomiska politiken från regeringens sida för att försöka vända den utvecklingen? Jag menar att man måste ha ekonomiska reformer i botten som stärker svensk ekonomi om man på allvar vill lösa problemen med den svaga svenska kronan.

Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tänker återkomma till liknelsen med cykeln. Det är helt korrekt att det är enklare att cykla snabbt i nedförsbacke än i uppförsbacke. Det är precis därför man tittar på det strukturella sparandet när man jämför offentliga finanser – tanken är att se hur statsfinanserna ser ut om det är platt och varken är uppförsbacke eller nedförsbacke. Där kan jag konstatera att det strukturella sparandet har förbättrats kraftigt under de år som jag har varit finansminister jämfört med hur läget var när jag tog över statsfinanserna.

När Moderaterna satt i regeringsställning var underskottet inte som allra störst under finanskrisen när uppförsbacken var som brantast utan 2014 när det inte längre var någon uppförsbacke. Det var då Moderaterna genomförde stora, ofinansierade skattesänkningar och skickade notan till framtida generationer.

Kronkursen beror på många olika saker. Riksbanken som ju driver penningpolitiken i Sverige gör, precis som jag sa tidigare, själv bedömningen att den expansiva penningpolitiken är en viktig förklaring till att kronan minskar i värde. Att problemet skulle vara bristande tilltro till svensk finanspolitik har jag aldrig hört någon säga. Det faktum att vi behöver betala otroligt låga och till och med negativa räntor för den svenska statskulden tyder på att Edward Riedl inte behöver vara orolig för just den saken.

Vi har en flytande växelkurs. Det gör att växelkursen rör sig. Den rör sig ibland uppåt och ibland nedåt, och det finns både för- och nackdelar med en lite svagare växelkurs. Det finns också nackdelar med en väldigt stark växelkurs. När det till exempel var en växelkurs mot dollarn på 6 kronor var det en stor diskussion med den svenska exportindustrin om att det gjorde att det var svårt att exportera till USA. Om man har en starkare krona blir det lite billigare att åka på semester, men det kan bli lite svårare för svensk exportindustri. Har man en lite svagare krona är det dyrare när man åker på semester utomlands, men det blir lättare för svensk exportindustri att exportera. Och har man under en lång period en svag krona är risken att omvandlingstrycket i industrin inte blir tillräckligt starkt så att man lutar sig tillbaka och glider på en låg växelkurs snarare än att genomföra de produktivitetshöjande insatser som är långsiktigt nödvändiga.

Anf. 29 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Självklart är det så som ministern beskriver, och det pågår just nu en debatt om varför den svenska kronan är så svag. Det finns många teorier om detta. Givetvis har Riksbanken sin del i detta. Jag menar, fru talman, att Riksbanken har lite för stor del i den debatt som förs just nu. Jag tror, och jag kan givetvis ha fel, att vi kommer att diskutera andra saker mer som faktiskt påverkar den svenska kronan den kommande tiden, för

det här är enligt de flesta bedömare inte ett tillfälligt problem utan ett problem som ser ut att accelerera.

Den här regeringen, som Magdalena Andersson har varit finansminister i under fem år, gör Sverige till ett fattigare land relativt vår omvärld. Sverige blir fattigare.

Det är därför det blir dyrare när vi åker utomlands. Det är därför vi snart får betala dubbelt så mycket för dollarn jämfört med när vi hade en alliansregering. Det är därför bahten är mycket dyrare. Det är därför euron är mycket dyrare. Det är därför vi får betala 1 krona och 50 öre för den danska kronan. Vi kan fortsätta och göra listan hur lång som helst.

Sverige har under den här regeringen blivit ett fattigare land. Kronkursen är något som kommer att diskuteras betydligt mer. Det är jag övertygad om.

Riksbanken påverkar såklart också med räntepolitiken.

Min liknelse med cykeln var ett sätt att förklara att man måste mäta sig med andra länder i samma konjunkturläge, det vill säga att man måste mäta sig med andra cyklister som cyklar i uppförsbacke eller i nedförsbacke. Man kan inte säga: Titta jag cyklar mycket snabbare i nedförsbacke än ni gjorde i uppförsbacke. Att mäta uppförsbacke mot nedförsbacke är ett oärligt sätt att försöka mäta den ekonomiska styrkan i ett land. Det är orimligt att göra på det sättet.

Den här regeringen, som Magdalena Andersson är finansminister i, gick till val 2014 på att vi skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Det är ett mål som i grund och botten är bra. Det mäter Sverige relativt sett andra länder i Europa. Då kan man se om man lyckas bli bättre eller sämre gentemot andra länder.

Det som hände när vi bytte regering och Magdalena Andersson tog över finanspolitiken var att Sverige rasade, från plats 12 till plats 17 eller 18 eller var vi nu ligger. Vi har rasat i de mätningarna, relativt sett andra länder i Europa. Vi har väl haft den sämsta utvecklingen i praktiken i Europeiska unionen, i relativa termer.

Vad gör den här regeringen då? Försöker den lösa problemet med hjälp av reformer för att stärka svensk ekonomi eller se till att fler kommer ut på arbetsmarknaden? Nej, den avskaffar målet.

Så kan man göra. Man kan sminka över politiken. Men faktum är att den svenska kronan är flytande på en fri marknad. Andra länder kommer att värdera den politik som bedrivs här. Och det har andra länder gjort. Kronkursen är ett resultat av det. Magdalena Andersson och hennes regering har gjort Sverige till ett relativt sett fattigare land under de år som hon har varit finansminister. Det är ett problem.

Fru talman! Jag lyssnar på finansministern. Jag tolkar henne som att hon är lite smånöjd, som att hon tycker att det finns lite för- och lite nackdelar med att kronkursen är extremt lågt värderad. Det kan man givetvis tycka. Man kan säga att det inte gör särskilt mycket att det blir lite dyrare när vi åker på semester.

Faktum är att det finns stora risker för den svenska ekonomin på lång sikt ifall vi presterar sämre än alla jämförbara länder. Då har vi ett långsiktigt problem i det här landet. Vi riskerar också att tappa ägandet i företag som har funnits här under lång tid, som har byggt svensk ekonomi otroligt stark och som gör att vi har det generösa välfärdssamhälle som jag tror att vi alla värnar och vill vårda.

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Oj, man skulle bli väldigt uppskrämd om det fanns någon enda extern, oberoende bedömare, som inte var betald av Moderaterna eller någon borgerlig tankesmedja, som gör samma analys som Edward Riedl. Men det har jag aldrig hört – tvärtom!

När jag är ute och träffar investerare eller externa bedömare och internationella organisationer, som Internationella valutafonden, OECD eller EU-kommissionen, öser de tvärtom beröm över den ekonomiska utvecklingen i Sverige. De berömmar våra exceptionellt starka statsfinanser och att vi har den högsta sysselsättningsgraden som någonsin har uppmätts i något EU-land.

Vi har överskott i de offentliga finanserna. Vi har den lägsta statsskulden sedan 1977. Vi har snabbat på hur snabbt nyanlända kommer i arbete. Vi har en extremt stark utgångspunkt i den svenska ekonomin. Vi har också haft hög tillväxt per capita när vi tittar på bnp per capita de senaste fyra åren. Den har varit starkare än i de allra flesta länder som vi brukar jämföra oss med.

Om det finns någon kritik gentemot finanspolitiken som jag har hört är det inte att den inte är långsiktigt ansvarstagande, utan möjligen att det vore bra om jag lättade lite på plånboken för att på så sätt underlätta för Riksbanken att föra en något mindre expansiv penningpolitik. Det är den enda kritiken som jag har hört utifrån.

Men, Edward Riedl, berätta gärna för mig vilka externa bedömare som delar din analys. Den låter oerhört hemsnickrad.

Anf. 31 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt oss börja med målet som regeringen hade inför valet 2014. Regeringen tog över plats 12 i EU-statistiken. Det är inte en borgerlig tankesmedja – om man nu inte kallar EU för en borgerlig tankesmedja. Det får man absolut göra. Men i så fall får finansministern förtydliga vad hon menar. Jag trodde att vi båda kunde lita på EU-statistiken och ta vår utgångspunkt i den. Vi kanske har olika uppfattningar om det också. Men jag tar min utgångspunkt där.

Den här regeringen hade som mål att ha EU:s lägsta arbetslöshet. År 2014 låg Sverige på plats 12. För att ta min liknelse med cykeln i uppförsbacke och nedförsbacke var det global lågkonjunktur, och vi var i en uppförsbacke. Det var tungt att trampa. Men Sverige låg på plats 12.

Finansministern och den här regeringen tog över, och vi har haft global högkonjunktur. Vi har haft nedförsbacke. Det som har hänt är att vi har rasat i statistiken. Andra länder har, för att använda den liknelsen, cyklat förbi Sverige. Vi har rasat till plats 17 bland EU:s länder. Då avskaffar den här regeringen helt enkelt målet och säger: Vi slutar mäta mot det här.

Var skälet då, fru talman, från finansministerns och regeringens sida att man tyckte att EU var en borgerlig tankesmedja och att den statistiken inte var tillförlitlig? Var det därför man slutade mäta mot det? Jag köper inte riktigt det. Man har bara avskaffat målet.

Givet det som debatten gäller i dag är den låga räntan hos Riksbanken en delförklaring. Den här debatten kommer att fortsätta. Min övertygelse är att en stor del av skulden kommer att landa på den här regeringens ekonomiska politik och avsaknad av reformer för att göra Sverige, relativt sett andra länder, mer konkurrenskraftigt.

Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl kunde räkna upp noll externa bedömare som delar hans uppfattning om att det är regeringens ekonomiska politik som är orsak till den svaga kronan – noll. Det är en hemmasnickrad teori. Jag har aldrig hört den någon annanstans. Kanske är det sådant man ägnar sig åt när man sitter i opposition och funderar över vad man ska säga i en interpellationsdebatt.

Edward Riedl försöker blanda bort korten och tala om EU:s arbetslöshetsstatistik, som jag självklart aldrig har ifrågasatt. Men det här handlar inte om det i första hand, utan det handlar om kronans värde. Edward Riedl har i sin argumentation om att den svaga valutakursen beror på regeringens politik inte kommit med något exempel på någon extern bedömare som delar den synen.

Vi såg under förra mandatperioden till att beta av det stora underskott som vi ärvde av den moderata regeringen. Underskottet berodde inte på att det i slutet av alliansåren var finanskris eller kraftig global nedgång i konjunkturen. Den var tvärtom på väg uppåt. Ändå valde man att genomföra stora ofinansierade skattesänkningar, mest för dem som tjänade mest. Man skickade på så sätt notan till vanliga löntagare, pensionärer och människor som av olika anledningar är sjukskrivna och inte kan arbeta. Man skickade också notan till framtida generationer genom att skuldsätta hela svenska folket för att sänka skatten för dem som tjänar mest.

Det är inte så man bedriver ansvarsfull ekonomisk politik. Det är inte så man bedriver bra konjunkturpolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:228 om höjning av skatten på bensin och diesel

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig hur mycket skatten på bensin och diesel ska höjas.

Jag vill inledningsvis säga att jag delar den oro som många känner för de ökande drivmedelspriserna. Det finns många områden i Sverige där man är helt beroende av bilen. De senaste prishöjningarna som orsakats av ett stigande oljepris och en svag krona slår hårt för människor i dessa områden. I längden är inte oljeberoendet hållbart, varken ekonomiskt eller för klimatet.

Jag vill också understryka vikten av att hela Sverige ska leva och växa, samtidigt som det är angeläget att bedriva en effektiv miljöpolitik. I januariavtalet anges att en kraftfull grön skatteväxling ska genomföras. Exakt hur denna skatteväxling ska genomföras kommer regeringen att återkomma till.

Det stämmer att drivmedelsskatten på bensin och diesel höjdes förra mandatperioden. Det finns flera skäl till detta. Ett av skälen var att vi ärvde ett stort budgetunderskott i en tid när det fanns ett stort behov av gemensamma investeringar. Ett annat skäl är att regeringen anser att det är viktigt att skatternas miljöstyrande effekt inte urholkas. I sammanhanget bör det

också noteras att även interpellantens parti höjde drivmedelsskatterna under sin tid i regeringsställning.

Regeringen har samtidigt gjort ansträngningar för att hitta åtgärder utanför skatteområdet för att uppnå de nationella målen om minskade utsläpp från transportsektorn, mål som också interpellantens parti har ställt sig bakom. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 en reduktionsplikt som innebär att miljövänliga bränslen blandas in i fossila bränslen. I samband med att reduktionsplikten infördes den 1 juli 2018 sänktes energi- och koldioxidskatten för bensin och diesel.

Samtidigt har bilarna blivit alltmer bränslesnåla de senaste 15 åren, och dagens begagnade bilar drar allt mindre bränsle i takt med att fordonsflottan ställs om. Detta innebär att det faktiskt inte är dyrare att köra en fem år gammal bil till jobbet i dag än vad det var för 15 år sedan. Regeringens ambition är att skynda på utvecklingen mot mer bränslesnåla bilar.

När jag tillträdde som finansminister hade vi ett system där vanligt folk via skatten fick vara med och bekosta nybilsköp. Den supermiljöbilspremie som fanns då gick till den som hade råd med en splitterny bil. Supermiljöbilspremien har vi ersatt med ett bonus–malus-system. De som har råd att köpa en ny bil med höga koldioxidutsläpp bekostar i dag bonusen till dem som köper en bil med låga koldioxidutsläpp. Detta är ett sätt att styra mot en bilflotta med bilar som släpper ut mindre och dessutom är billigare att köra.

Regeringen har också tillsatt en kommitté för att se över reseavdraget. Översynen görs bland annat för att underlätta för dem som bor på landsbygden och för att bidra till klimatmålet för transportsektorn 2030. Reseavdragskommittén ska lämna sitt betänkande senast den 1 juli 2019, och efter det följer sedvanlig beredning i Regeringskansliet.

Anf. 34 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Hur mycket har kostnaderna ökat för alla människor i Sverige som är beroende av bilen och saknar alternativ? Har regeringen räknat på det? Kan finansministern presentera några kalkyler eller beräkningar för hur klimatpolitikens kostnader fördelas mellan stad och land, mellan dem som har alternativ till bilen och dem som inte har det? Regeringen har höjt bensinskatten, dieselskatten och fordonsskatten och försämrat reseavdraget. Samtidigt har klimatutsläppen ökat i Sverige, trots alla straffskatter på Norrland, på landsbygd och på alla som varje dag är beroende av bilen.

Regeringens klimatpolitik har fått mycket kritik för att vara dyr och ineffektiv. Dessutom får bördan för regeringens klimatpolitik till stor del bäras av människor som inte har alternativ till bilen samtidigt som regeringens satsningar går till dem som redan har alternativ till bilen. Elcykelpremien, satsningar på kollektivtrafik och elbilspremien nyttjas till största delen av människor i städer som redan har bra kollektivtrafik och korta avstånd. Kostnaderna får sedan bäras av alla dem som inte har möjlighet att på samma sätt nyttja dessa satsningar. Att det är på det sättet tycker jag är djupt orättvist.

Men jag ska vara ärlig. Moderaterna har tidigare heller inte varit bra på detta område. Jag har själv varit väldigt arg på mitt eget parti för att det historiskt har höjt bränsleskatten. Vi är inte på något sätt utan skuld. Men

vi moderater har till slut förstått att man inte kan fortsätta höja redan höga bränsleskatter hur mycket som helst.

När M-KD-budgeten röstades igenom i höstas innebar det att vi i Sverige för första gången på riktigt sänkte skatten på bensin och diesel. Det handlar inte om någon stor sänkning, men det är ett trendbrott i raden av tidigare skattehöjningar på området. Om man har gjort fel kan man erkänna det och sedan börja rätta till det. Priset på bensin och diesel är för högt, och vi måste börja sänka skatterna.

Bensinupproret 2.0 har samlat långt över 600 000 människor som tycker att bränsleskatterna är för höga. Det är ett fantastiskt initiativ, fru talman. De har samlats över parti- och blockgränser för att säga ifrån, och åtminstone vi moderater har lyssnat på det budskap de levererar. Frågan är om regeringen tänker göra det. Eller tänker man slå dövörat till när människor försöker säga till om att det är alldeles för dyrt att tanka bilen?

Fru talman! Kravet från Bensinupproret 2.0 är ett bensinpris på 12 kronor per liter. Det kan tyckas helt orimligt i en tid när bensin- och dieselpri-set ligger uppemot 17 kronor per liter. Men för fem år sedan, när Magdalena Andersson blev finansminister, kostade en liter bensin eller diesel i Sverige lite drygt 12 kronor. I en valrörelse precis då gav ministern uttryck för att priset på bensin och diesel – då låg det på 12 kronor per liter – var alldeles tillräckligt högt. Så är det inte nu.

Vad har ändrats sedan dess, enligt finansministern? Varför var drygt 12 kronor per liter tillräckligt högt och varför räcker inte 17 kronor per liter i dag? Varför ska man fortsätta klämma åt med höjda skatter, överindexering och så vidare? Varför räckte 12 kronor då, medan vi ska höja priserna ännu mer när det är 17 kronor? Vad har hänt sedan dess? Varför vill finansministern klämma åt alla dem som inte har några alternativ till bilen?

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl frågar om vi har räknat på kostnader. Det berättade jag om i mitt interpellationssvar. Det är alltså inte dyrare att i dag köra en fem år gammal bil till jobbet än det var för fem år sedan eller för den delen tio eller femton år sedan. Det beror på att våra bilar, även begagnade, har blivit så mycket mer effektiva att det inte krävs att man jobbar längre för att kunna betala kostnaden för att ta sig till jobbet, trots att bränslepriset har gått upp.

Frågan är om utvecklingen kommer att stoppas eller om den kommer att fortsätta. Om vi ser in i framtiden tror vi då att oljepriset kommer att sjunka på världsmarknaden? Kommer efterfrågan att minska eller utbudet av råolja att öka mycket kraftigt? Nej, det är inte det mest troliga, utan tvärtom är det högst troligt att råoljepriset kommer att fortsätta ligga högt eller till och med öka i framtiden.

Vad är det bästa svaret på det? Är det att ställa om så att vi inte behöver vara så beroende av råoljepriset? I dag påverkas det av osäkerheten i Venezuela, utvecklingen i Libyen och hur Opec agerar. Är det vad vi även i framtiden ska vara beroende av när det handlar om hur dyrt det är att köra till jobbet eller hämta ungarna från fotbollsträningen? Nej, det här visar behovet av att ställa om. Vi kan köra på svenskt biodrivmedel som kom-

Prot. 2018/19:97

29 maj

Svar på
interpellationer

mer från restprodukter från vår skogsproduktion. Vi kan köra på svensk-tillverkad el. Det är sådant som behövs i framtiden. För att slippa vara så här beroende av oljepriset behöver vi se till att ställa om.

När vi gör omställningen ska vi se till att hela landet kan vara med i den. Det är därför vi bland annat tittar på hur vi kan stärka reseavdraget och på så vis underlätta för människor i glesbygden. Det är också därför som vi inte längre gör som Edward Riedls parti gjorde då man satt i regeringsställning, nämligen att se till att undersköterskan, vaktmästaren eller matbespisningspersonalen var tvungna att betala supermiljöbilspremie för dem som har råd att köpa nya bilar, det vill säga oftast dem i storstäder.

Nu ser vi till att de som har råd att köpa dyra bensinslukande bilar får betala en premie för dem som köper de miljövänliga bilarna. På så vis slipper vanligt folk i glesbygd stå för storstadens nybilskonsumtion.

Anf. 36 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Finansministern säger att hon delar oron hos de människor som tycker att det har blivit alldeles för dyrt att tanka. Men den slutsats som finansministern drar av den oro som vanliga människor som är beroende av bilen känner är att skatten behöver höjas betydligt mycket mer.

Om drygt 12 kronor litern var ett alldeles tillräckligt högt bensinpris för fem år sedan är min fråga: Vad har hänt under de fem år då Magdalena Andersson varit finansminister, när nu inte ens 17 kronor litern räcker? Ska bensin- och dieselpriset vara 20 kronor litern? När är finansministern och den här regeringen nöjd? Vad bör priset ligga på? Det är en rimlig fråga, med tanke på de svar finansministern ger.

Sedan är det ju bra för alla er som lyssnar på den här debatten att ni nu åtminstone förstår att bara för att priset vid bensinmacken har gått upp från 12 kronor litern till 17 kronor litern är det inte dyrare för er att åka till jobbet. Det är bra att finansministern nu kan förklara det för er, om ni inte begriper det på egen hand. Alla de drygt 600 000 människorna i Bensusproret 2.0 ska förstå att det inte har blivit dyrare för dem, trots att bensinpriset och dieselpriset har gått upp från 12 kronor litern till snart 17 kronor litern. Det är helt enkelt inte dyrare för er att tanka – bara så att ni där ute förstår. Det är finansministerns ord. Hon tycker att det är fullt okej för er. Ni borde förstå att det inte har blivit dyrare. Jag kan inte tolka svaren på annat sätt än så, fru talman.

De kostnadsökningar på drygt 4 kronor litern som har skett sedan Magdalena Andersson blev finansminister är till största delen koldioxidskatt och moms och ingenting annat. Det framförs ofta att de beror på oljepriset. Ja, oljepriset styr givetvis kostnaden för bensin och diesel. Oro i omvärlden påverkar givetvis också bensin- och dieselpriset. Men faktum är att den enskilt största förklaringen till de ökade kostnaderna är finansministerns politik och ingenting annat. Det är till största delen moms och koldioxidskatt som är förklaringen till de högre kostnaderna.

Vi är helt överens om att vi behöver ställa om till fossiloberoende. Där är jag och finansministern inte oöverens. Men frågan är: Måste man klämma åt människor som inte har alternativ på vägen? Det blir inte kortare till jobbet bara för att finansministern höjer kostnaderna för bensin och diesel. Barnen behöver fortfarande skjutsas. Det hjälper inte klimatomställningen

att de som inte har alternativ ska bli fattigare. Alla de människor som behöver bilen till vardags ska bli fattigare med finansministerns politik. Det är tydligen lösningen på klimatproblemen enligt henne.

Jag tror inte det, fru talman. Jag tror att vi kan göra väldigt mycket annat för att lösa de utmaningar vi står inför. Det handlar givetvis om kärnkraft och om att se till att vi har en trygg elförsörjning. Vi måste se till att vi bygger ut, så att vi klarar av elförsörjningen. Det är ett stort problem när folk i dag köper elbilar att vi inte klarar av att dra in el som räcker till i alla områden.

Frågan som jag ställde från början tycker jag kvarstår: Vad har egentligen ändrats hos finansministern, när 12 kronor var fullt tillräckligt förut men 17 kronor absolut inte räcker i dag?

Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Någon ordning får det faktiskt vara i riksdagen. Det är inte korrekt att större delen av de prisökningar som har skett de senaste fem åren beror på skatten. Skatten står för ungefär 90 öre. Resten beror på andra faktorer, framför allt att oljepriset har ökat. Det handlar också om kronans värde.

Någon ordning får det faktiskt vara i debatten, Edward Riedl!

Anf. 38 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag håller med finansministern om att det måste vara ordning och reda. Det bör det vara på finansministerns svar också. Jag fick denna uppgift av petroleumindustrierna, där man räknat ut vad kostnadsökningen beror på från årsskiftet 2014–2015, då Magdalena Andersson tog över budgetansvaret som finansminister i det här landet. 2 kronor och 15 öre kan förklaras av moms och koldioxidskatt. Givetvis påverkar i boten världsmarknadspriset på olja och en del andra faktorer, såsom kronkurs med mera. Men momsen växer i takt med de kostnaderna.

Om finansministern nu hävdar att jag har fel i den här kammaren, fru talman, skulle jag väldigt gärna vilja höra finansministern berätta exakt hur mycket av kostnadsökningen som hon menar att momsen och koldioxidbeskattningen står för i kronor och ören sedan den dag hon tog över budgetansvaret, den 1 januari 2015. Kan finansministern inte presentera det tycker jag att finansministern ska överväga om man ska ha de starka formuleringar finansministern nyss hade.

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! 90 öre är den uppgift som jag har fått från tjänstemännen på Finansdepartementet. Vi kan jämföra siffrorna efter debatten. 90 öre kan jämföras med de höjningar på 80 öre som skedde under åtta alliansår vad gäller diesel.

Vi kommer att behöva ställa om vår fordonsflotta. Det finns ny teknik vad gäller el, men det finns också ny teknik vad gäller fossilfritt. Det är dit vi behöver gå. Långsiktigt är det inte hållbart att släppa ut så mycket som vi gör. Det är inte så att oljepriset långsiktigt kommer att sjunka. Det är tvärtom. För att människor långsiktigt ska kunna leva på landsbygden och i glesbygden i Sverige behöver vi se till att ställa om vår fordonsflotta, så att man kan ta sig till jobbet och hämta ungarna på dagis trots oljeprisökningarna och de fluktuationer som vi ser i världsmarknadspriset på olja.

Vi behöver köra på inhemskt producerade biodrivmedel. Vi behöver köra på inhemskt producerad el. Det är så vi långsiktigt säkrar att vi kan leva i hela landet och kan ta bilen till och från arbetet och till och från de nödvändiga aktiviteterna.

Men framför allt har vi ett ansvar mot framtida generationer att göra det som krävs för att stoppa klimatförändringarna. Det är för våra barns och barnbarns skull. Lyssna inte bara på Bensinupproret! De samlar många konton på Facebook. Man får se hur många människor som står bakom de kontona. Men de samlar inte så många i sina demonstrationståg. Titta på de tusentals och åter tusentals ungdomar som demonstrerar! De fyllde Kungsträdgården i Stockholm. De demonstrerar över hela Europa och över världen för att du och jag och andra politiker ska ta vårt ansvar gentemot våra framtida generationer. Jag vill göra det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:233 om ytterligare krav i handelsavtal

Anf. 40 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att verka för att inkludera klausuler kring samarbete om återvändande och återtagande av avvisade medborgare från Sverige i EU:s frihandelsavtal med tredjeland.

Såväl Afghanistan som andra berörda länder har en folkrättslig skyldighet att återta egna medborgare som har avvisats eller utvisats från Sverige. Den skyldigheten gäller oberoende av om det finns ett återtagandebrev. Det innebär att samma folkrättsliga skyldighet föreligger oavsett om klausuler för återvändande och återtagande inkluderas i andra avtal.

Redan i dag inkluderas klausuler om återtagande i EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal. Dessa avtal omfattar även det handelspolitiska området.

Handelspolitiken har därtill starka utvecklingsfrämjande effekter, genom att ökad handel och ekonomisk tillväxt medför högre sysselsättning och därmed fattigdomsbekämpning i utvecklingsländerna.

Regeringen stöder de handelspolitiska instrument som utgör incitament för att skapa bättre ekonomiska möjligheter på plats. Det är ett av skälen till att regeringen konsekvent har verkat för att underlätta för de minst utvecklade länderna att öka sin handel, både genom EU:s ensidiga tullåttnader och inom WTO:s multilaterala regelverk.

Fru talman! Det är även viktigt att erinra om att ökad handel medför ett minskat behov av bistånd. Regeringen har initierat projektet Bredare relationer, där vi just går från att ha varit biståndsgivare till att utveckla bredare ekonomiska partnerskap med ett antal länder. Inte minst viktigt är det att de arbetstillfällen som handeln skapar leder till att risken för radikaliseringsrisker minskas betydligt. Vi har också sett att när exporten från ett utvecklingsland ökar får det mycket positiva konsekvenser för kvinnors sysselsättning och ekonomiska egenmakt.

Dessa handelspolitiska åtgärder utgör naturligtvis ett komplement till annat stöd för återuppbyggnad i syfte att underlätta för återvändande i hårt drabbade länder.

Anf. 41 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret från statsrådet Ann Linde!

Statsrådet lade i sitt svar vikt vid de utvecklingsfrämjande effekter som ökad handel genererar. Jag delar självklart bilden att ökad handel och ekonomisk tillväxt medför högre sysselsättning och därmed bör ses som ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom i utvecklingsländer. Det råder med andra ord ingen splittring mellan mig och Ann Linde rörande vikten av att på olika sätt främja handel med mindre utvecklade länder.

Med det sagt var det dock inte fullt ut vad min frågeställning berörde. Att handel skapar tillväxt och välfärd i de utvecklingsländer som unionen ökar sin handel med är självklart. Det behöver dock inte alls påverka hur väl samarbetet kring potentiellt återtagande av den berörda statens medborgare fungerar. Dessa två frågor borde enligt min mening vara tätt sammankopplade i och med att vi rimligtvis kan ställa tuffare krav på en stat som vi har goda handelsförbindelser med.

Utöver det har statsrådet självklart helt rätt i att det utpekade landet Afghanistan likaväl som andra stater har en folkrättslig skyldighet att återta egna medborgare som har avvisats eller utvisats från Sverige. Det är en skyldighet som jag på intet sätt önskar bortse ifrån eller underminera. Däremot blir det för mig uppenbart att den folkrättsliga skyldigheten inte väger tungt nog om den till trots är i behov av att man inkorporerar klausuler om återtagande i diverse avtal likt det med Afghanistan.

Om den folkrättsliga skyldigheten rörande återtagande fullt ut hade respekterats av samtliga parter hade man onekligen inte behövt nämna återtagande i diverse avtal på det sätt som inte minst statsrådet själv påpekar. Det i sig talar för att endast folkrättsliga skyldigheter inte väger tungt nog utan att det krävs formalisering rörande återtagande i diverse avtal som unionen knyter med tredjeland.

Herr ålderspresident! Min huvudsakliga fråga i den ställda interpellationen rörde dock hur statsrådet mer principiellt ställer sig till klausuler i EU:s frihandelsavtal med tredjeland om samarbete om återvändande och återtagande av avvisade medborgare från Sverige. I sitt svar konstaterar statsrådet, precis som jag nämnt, att det finns ett folkrättsligt ansvar på området samt att det redan existerar exempel på avtal som inkluderar just klausuler om återtagande.

Jag tolkar därför svaret som att statsrådet i grund och botten ställer sig positivt till återtagandeklausuler för att på det sättet öka både incitamenten och förutsättningarna för att återtagande över huvud taget sker i de fall där det är aktuellt samt att det sker under strukturerade former.

Herr ålderspresident! Jag vill dock ge statsrådet möjligheten att förtydliga om min tolkning av hennes svar är korrekt eller inte. Om den är korrekt vill jag veta om hon då är redo att verka för att återtagandeklausuler inkluderas även i frihandelsavtalen och inte bara i de partnerskaps- och samarbetsavtal som statsrådet refererar till.

Prot. 2018/19:97

29 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 42 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! I enlighet med Europeiska rådets rådsslutsatser om migration i oktober 2018 utgör handel ett av de politikområden som ska bidra till ett bättre genomfört återtagande. Det ekonomiska partnerskapsavtalet med Japan, som ingicks i december 2018, innehåller en sådan klausul. I EU:s handelsavtal med Japan fastslås att den ökade rörligheten för fysiska personer kräver fullständigt samarbete i fråga om återvändande och återtagande av personer som vistas i EU eller Japan i strid mot avtalets regler för inresa och tillfällig vistelse.

Den viktigaste faktorn för återvändande som sker med tvång är att personernas hemländer är beredda att ta emot dem som har fått avslag. Det finns ett folkrättsligt åtagande att alltid ta emot sina flyktingar oavsett om det finns några klausuler eller inte. Mervärdet med avtalet är att återtagandet ska ske i rättssäkra former och under så bra former som möjligt. Det är därför som regeringen aktivt bidrar till dialog med mottagarländerna.

När regeringen tillträdde 2014 hade vi inte något återvändandeavtal med Afghanistan. Det har vi nu. Vi hade inte något fungerande samarbete med Marocko. Det har vi nu. Framför allt är det de ungdomar som har kommit från Nordafrika och vistas i Europa som nu kan avvisas till Marocko. Det är några exempel. Det finns andra länder där vi har ett bra samarbete för att effektivisera återvändandet.

Det är helt centralt att vi samarbetar på EU-nivå med de här frågorna. Det gör vi till exempel genom att vi har associationsavtal med Bosnien och Hercegovina, Georgien, Kosovo och Ukraina. Implementeringen när det gäller Turkiet behöver stärkas. Förhandlingar pågår med Tunisien om handelsavtalets koppling till återtagande.

Många viktiga åtgärder sker på EU-nivå. För närvarande pågår det viktiga arbetet med att revidera återvändandedirektivet för att säkerställa ett mer enhetligt samarbete när det gäller återtagande för tredjeland. Förslaget innebär en uttrycklig skyldighet för tredjelandsmedborgare att samarbeta med myndigheterna i återvändandeprocessen.

Medlemsstaterna åläggs samtidigt skyldigheten att inrätta ett system för stöd till självmant återvändande. Medlemsstaterna ges även utökade möjligheter att begränsa tidsfristen för frivillig avresa och kan i vissa fall underlåta att meddela sådan.

För att säkerställa verkställigheten av återvändandebeslut föreslås också gemensamma kriterier för bedömningen av risken för avvikande och en tidsgräns för en möjlig inledande maxperiod för förvaring på tre månader.

Jag menar att det med de åtgärderna har blivit bättre när det gäller återtagande. Det gäller även genom att ha klausuler i frihandelsavtal.

Anf. 43 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar åter för svaret från statsrådet. Det gläder mig att regeringen har vidtagit åtgärder på området och också står bakom att fler sådana åtgärder vidtas på EU-nivå.

Frågan blir nägonstans hur man säkerställer att det blir av i praktiken. Jag tror personligen inte att de folkrättsliga skyldigheterna väger tungt nog. Det gäller även hur man trots att man formaliserar det i olika avtal säkerställer att det de facto blir av i slutändan.

Man kan onekligen resonera kring samtliga avtal med relevanta stater – stater som kanske är mer relevanta än Japan i sammanhanget. Det må vara partnerskaps- och samarbetsavtal, frihandelsavtal eller enskilda återtagandeavtal som Sverige sluter med tredjeland som är av vikt och är aktuella i den berörda frågan.

Statsrådet har rätt i att det finns partnerskaps- och samarbetsavtal som inkluderar klausul om återtagande. För att bara nämna två exempel har vi avtal med Afghanistan, som vi redan berört, och också Armenien. Det jag vill lägga emfas vid i anförandet är snarare hur man genom påtryckningar kan säkerställa att återtagande blir av under de former som man i de enskilda avtalen ger uttryck för att man eftersträvar.

I just de här fallen tycker jag att det finns väldigt tydliga incitament på detta område. Det gäller till exempel EU:s utvecklingssamarbete med Afghanistan som 2014–2020 styrs av ett vägledande program. Det består av 200 miljoner euro per år som betalas ut till Afghanistan. Även i avtalet med Armenien läggs vikt vid att landet ska ta emot ekonomiskt stöd av EU som hjälp för att uppnå målen i avtalet, och en del av avtalet gäller som har nämnts återtagande.

Då avtalen inkluderar återtagande är det för mig självklart att man måste hålla inne med dessa pengar om det uppstår problem med själva återtagandeprocessen. Det är just dessa sanktionsmöjligheter eller hypotetiska andra sanktioner som jag vill fråga statsrådet om. Instämmer hon i att man borde nyttja den typen av ekonomiska sanktioner mot stater som inte efterlever de återtagandeavtal som finns eller de avtal som rymmer delar som berör just återtagande?

Om man ska fokusera mer på själva handelsavtalen kan vi se att detta nämnades i handelsavtalet med Japan, men i de ekonomiska partnerskap som EU har ingått med Elfenbenskusten, Ghana, South African Development Community och East African Community nämner man inget om detta. Det är rimligtvis avtal där det är mer aktuellt med en återtagandeklausul än avtalet med Japan. Jag tycker självklart att det är fel att man inte har detta i nuläget.

Avslutningsvis skulle jag vilja upprepa min fråga till statsrådet: Ska ekonomiska sanktioner riktas mot dem som inte uppfyller klausulerna om återtagande i de avtal som redan finns? Och är statsrådet beredd att driva på för att försöka inkorporera denna typ av klausuler i framtida handelsavtal, ekonomiska partnerskap med mera?

Anf. 44 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! Vi är helt eniga om att rättssäkerhet och ordning och reda i asylsystemet för återvändande är helt avgörande för att Sverige ska kunna upprätthålla en långsiktig, hållbar och human migrationspolitik. Det förutsätter alltså att en person som har fått ett avslagsbeslut lämnar landet så fort som möjligt. I första hand ska detta ske frivilligt, men om det krävs kan det ske med tvång.

För att få fler personer med avlägsnandebeslut att återvända har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Därför har vi en relativt hög takt på återvändandet. De senaste fem åren har fler än 70 000 personer rest ut ur Sverige. Detta resultat är en följd av att myndigheterna har fått bättre verktyg för återvändande. Antalet polisanställda kommer att öka med 10 000 till år

2024. Man har också fått utökade möjligheter att utföra arbetsplatsinspektioner där man ofta har sett personer utan uppehållstillstånd vistas.

Migrationsverket utökar nu också förvarskapaciteten för att kunna genomföra avvísningar ansvarsfullt och effektivt. Antalet förvarsplatser har kraftigt byggts ut. Det är en ökning med 80 procent sedan 2016. Ytterligare förvarsplatser öppnar nu i Skåne, och ett helt nytt förvar kommer att stå klart i Luleå 2020.

Vissa av de vidtagna åtgärderna har trätt i kraft, andra hanteras just nu. Ett exempel är Återvändandeutredningens betänkande *Klarlagd identitet*. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det är avgörande att kunna klargöra identiteten på utlänningar som vistas i Sverige för att kunna upprätthålla säkerheten i landet och säkerställa att personer inte kan resa till eller från Sverige under falsk identitet. Utredningen föreslår att personers identitetshandlingar ska få beslagtas till dess att personen får tillstånd att vistas i Sverige eller lämnar landet.

Dessa åtgärder är avgörande även ur ett handelsperspektiv. Vi förhandlar om den del av tjänstehandeln som rör fysiska personers rörlighet för att leverera en tjänst – det som kallas leveranssätt 4 i handelsavtal. Ända sedan mitten av 00-talet har tjänsteexporten utvecklats starkare än varuexporten och blivit allt viktigare för ekonomisk tillväxt. Sverige har länge haft en framskjuten plats i den globala tjänstehandeln.

Det är inte minst viktigt för dem som har giltiga skäl att vistas i Sverige att kapaciteten för att bevilja uppehållstillstånd inte blockeras av att en stor mängd resurser går åt till återtagande av redan utvisade personer. Det måste vara möjligt för företag som är verksamma i Sverige att attrahera globala talanger och experter som bidrar till att utveckla svenskt näringsliv. Ordning och reda i hanteringen av resehandlingar och uppehållstillstånd är därför en angelägenhet inte bara för de rättsvårdande myndigheterna utan också för min och regeringens handelspolitik.

Anf. 45 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret från statsrådet! Jag står självklart bakom många av de åtgärder som man har vidtagit på nationell nivå för att försöka få en mer kontrollerad asylprocess och för att få ett mer effektivt återtagande och så vidare. Men jag tror faktiskt att detta var första gången som en socialdemokrat sagt att vi är helt eniga om åtminstone delar av asylprocessen. Det gläder mig att så är fallet, enligt statsrådets uttryck.

Om jag inte missminner mig var den genomsnittliga processen för ett återtagande under 2018 uppe i närmare 200 dagar, vilket självklart är ett väldigt långt tidsspänn. Återigen skulle jag dock vilja frågå den väldigt begränsade inriktningen på frågan som statsrådet hade i svaret och lyfta upp det hela i ett bredare handelspolitiskt perspektiv.

Det är självklart bra att man vidtar åtgärder nationellt i Sverige för att försöka hålla koll på detta och agera på olika sätt. Men den frågeställning som jag fortfarande inte upplever att jag har fått svar på är om man tycker att det också vore rimligt att den svenska regeringen och statsrådet i de förhandlingar man har med EU och i kommande handelsavtal och så vidare trycker på för att det ska följa någon form av ekonomisk sanktion om de klausuler som inkorporeras i avtalen inte efterlevs. I fallet med Afghanistan kan det vara att man inte betalar ut de 200 miljoner euro som man i

nuläget betalar ut varje år. I andra sammanhang kan man vidta ekonomiska sanktioner när avtal som inkluderar återtagande inte efterlevs.

Tycker statsrådet att detta vore rimligt, och ämnar statsrådet verka för detta i framtiden?

Anf. 46 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! Det första jag vill säga är att om vi har avtal ingår det naturligtvis sanktionsmöjligheter. Jag kan ta ett aktuellt exempel som handlar om att Sydkorea inte har skrivit på de ILO-konventioner som handlar om rätten att organisera sig och så vidare. Därför har EU nu stämt Sydkorea för att man ska följa avtalet. Självfallet måste alla avtal ha sanktioner, annars blir det ingen mening med dem.

Jag vänder mig dock lite mot att Tobias Andersson tecknar en bild av att återtagandet inte fungerar och att man därför behöver extra klausuler. Jag menar att vi har satt igång så många åtgärder att det har börjat fungera mycket bättre. Som jag sa tidigare har 70 000 personer fått återvända de senaste åren. Det innebär att det har varit ungefär 1 000 personer per månad som har fått återvända för att de inte fått asyl i Sverige.

På lång sikt tror jag att migrationen och därmed behovet av återtagande minskas genom att man ser till att det finns sysselsättningsmöjligheter och ekonomisk tillväxt där de asylsökande kommer ifrån. Där är jag helt säker på att handelspolitiken kan bidra genom att skapa fler jobb.

Vårt eget land är ett utmärkt exempel. Vi har en export av varor och tjänster som motsvarar halva vår bnp. Vart tredje jobb finns tack vare exporten. Dessa siffror är också avgörande för att de som får stanna i Sverige ska kunna erbjudas sysselsättning. Då kan vi också ta vara på de nya svenskarnas kompetens och låta dem bli brobyggare till sina gamla hemländer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:254 om transnationella företags ansvar för mänskliga rättigheter

Anf. 47 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! Lorena Delgado Varas har frågat mig om anledningen till att Sverige inte deltar i FN-förhandlingarna om företags ansvar för mänskliga rättigheter samt vad jag avser att göra för att Sverige ska införa bindande regler för att reglera svenska företags uppförande utomlands.

Företag har ett stort ansvar för att respektera de mänskliga rättigheterna. Men svaret på frågan är inte en ny konvention, utan bättre tillämpning av de befintliga regelverken.

Det är bättre att fortsätta att slå vakt om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter som antogs med konsensus 2011 samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag som uppdaterades 2011.

Vi behöver fortsätta att verka för att fler länder antar handlingsplaner om företagande och mänskliga rättigheter – inte minst Ecuador och Sydafrika som är mest pådrivande för den här konventionen. Här har EU gått i bräschen. 16 av EU:s medlemsländer har redan antagit handlingsplaner.

Prot. 2018/19:97

29 maj

Svar på

interpellationer

Sveriges handlingsplan har följts upp, och vi fortsätter att titta på de rekommendationer som Statskontoret lämnade i sin genomgång förra året.

För Sverige och EU har det i förhandlingarna i Genève också varit viktigt att en eventuell konvention ska vara utformad i linje med FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter, de så kallade Ruggieprinciperna. Till exempel är det avgörande att alla företag omfattas, inte bara multinationella företag, vilket har förordats av vissa länder som varit drivande i förhandlingarna.

Jag vill understryka att om stater fullföljde sitt ansvar skulle man komma långt i arbetet med företagande och mänskliga rättigheter.

En ny konvention som inte är helomfattande eller är förankrad hos merparten av FN:s medlemsländer och som på ett svårmotiverat sätt gör skillnad på olika typer av företag är därför inte rätt väg att gå. En sådan konvention kommer inte att få den effekt och slagkraft som vi behöver. Vi behöver öka våra ansträngningar för att försvara och genomföra dess ramverk, snarare än att skapa nya normer.

Ny lagstiftning kan ha långtgående konsekvenser som är svåra att överblicka. Innan man går vidare är det viktigt att vi skaffar oss en bättre bild av hur den obligatoriska hållbarhetslagstiftningen, som nyligen har införts, har fallit ut. Vi för en dialog med företag och civilsamhällesorganisationer om till exempel hållbarhetsrapportering för mänskliga rättigheter och företagande.

EU:s förordning om konfliktmineraler – guld, tenn, tantal och volfram – är ett exempel på detta. I förhandlingarna om EU-förordningen drev Sverige på för obligatoriska regler för EU-importörer av dessa mineraler, så att deras import inte ska finansiera mineralutvinning som kan orsaka konflikter och enormt mänskligt lidande.

Det förslag som Statskontoret har lagt fram är att regeringen bör tillsätta en utredning. Vi fortsätter att analysera det stora antalet förslag och rekommendationer. Sedan får vi se hur vi eventuellt tar dessa vidare och på vilka sätt.

Vi fortsätter också våra ansträngningar för den så kallade nationella kontaktpunkten, NKP. NKP har stark trovärdighet i fråga om att hantera olika ärenden som har inkommit.

Anf. 48 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet Linde! När demokrati och mänskliga rättigheter sätts ur spel minskar möjligheterna att lösa de globala miljöproblemen. Dessa frågor är starkt sammanlänkade. Om man ska nå de globala hållbarhetsmålen måste näringslivet vara med fullt ut. Hur får vi företagen att vara drivande i fråga om mänskliga rättigheter, inte bara här utan längs hela kedjan, från råvara till färdiglevererad produkt?

I denna kontext menar statsrådet Linde att det är bättre att fortsätta att slå vakt om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Problemet är att länderna inte är konsekventa eller skyldiga att ålägga företagen ansvar för att agera gentemot mänskliga rättigheter. Ett bindande avtal bör reglera företagets ansvar för hela den globala försörjningskedjan och underlätta gränsöverskridande uppföranden.

Flera länder är ovilliga att införa bindande standarder för mänskliga rättigheter på egen hand eftersom de fruktar att detta skulle vara en konkurrensnackdel för företagen. Däremot skulle enhetliga internationella standarder skapa lika villkor för företagen. Här bör Sverige vara ledande eller åtminstone tongivande i förhandlingen av ett sådant avtal.

Att arbeta för att andra länder ska införa frivilliga nationella handlingsplaner löser inte heller problemet, speciellt inte när det gäller transnationella företags agerande. Trots svaret undrar jag hur regeringen avser att jobba med transnationella företag och deras ansvar i frågor om mänskliga rättigheter. Jag ser nämligen inte hur det kommer att bemötas.

Vore det inte klokt om Sverige bidrar till detta ansvar genom att delta i förhandlingar om ett bindande avtal i FN?

Anf. 49 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! Sverige har en egen handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter. Där finns flera centrala komponenter som borde vara givna för länder som uttrycker ambitioner om hållbart företagande. Hit hör en nationell kontaktpunkt, en obligatorisk hållbarhetsrapportering som är mer ambitiös än de direktiv som EU har, upphandlingslagar, den så kallade visseblåsarlagen och skärpta skrivningar avseende hållbarhet för våra exportstödjande myndigheter. Regeringens uttryckliga förväntan är att det svenska näringslivet följer de internationella riktlinjerna i alla länder. Jag träffar väldigt ofta företag, och jag tycker att man har en mycket positiv inställning till detta från svenska företags sida.

Det är slående att många av de länder som varit mest pådrivande för en global konvention är stater som saknar relevanta nationella handlingsplaner och vars ambitioner för företagande och mänskliga rättigheter ofta ligger långt efter Sveriges och EU:s. Förutom initiativtagarna är det också andra länder. Dessa länder måste ta sitt ansvar för företagande och mänskliga rättigheter och inte gömma sig bakom en konvention som är begränsad till transnationella företag. Redan i dag har vi flera privata aktörer som har lämnats ut och kritiserats, vilket i sig fungerar som ett förtäckt skydd för de nationella och statliga bolag som konventionen inte skulle omfatta. Till detta kommer att flera av FN:s största medlemsländer har ställt sig vid sidan av förhandlingarna.

Regeringen har fortsatt höga ambitioner och vill verka för globala lösningar för att komma till rätta med orättvisor, diskriminering och exploatering som finns i skärningspunkten mellan företagande och mänskliga rättigheter.

Anf. 50 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr ålderspresident! Är det inte bra att länder som av olika anledningar saknar relevanta nationella handlingsplaner för företagande och mänskliga rättigheter är positiva till bindande globala konventioner som rimligtvis även bör innefatta dessa länder? Kan det inte vara så att det för en del länder är lättare att få engagemang i fråga om åtaganden som gäller alla länder, eftersom det blir konkurrens på lika villkor om alla är bundna till samma regler?

Sverige är i dag inte det land i Europa som har ledartröjan när det gäller att avkräva ansvar från företag. Frankrike har till exempel antagit en egen

lag för att franska företag ska ta ansvar för mänskliga rättigheter och miljö. Dessutom deltog Frankrike aktivt i förhandlingarna om ett globalt bindande avtal.

Med tanke på hur nära frågor om mänskliga rättigheter är relaterade till miljöfrågor är detta ytterst prioriterat om vi ska nå de globala miljömålen. Regeringen förespråkar frivilliga lösningar, men det har inte gett den effekt man hoppats på.

Herr ålderspresident! Statsrådet Linde lyfte den obligatoriska hållbarhetslagstiftningen som en väg framåt. Men så sent som i februari i år presenterade Amnesty, Fair Action och Diakonia en granskning av hållbarhetsredovisningen som visade stora brister. Man rekommenderar faktiskt, precis som Statskontoret gjorde, en obligatorisk och kontinuerlig konsekvensanalys för svenska företag när det gäller deras påverkan i fråga om mänskliga rättigheter. Att man ska införa obligatorisk human rights due diligence är något som jag hoppas att regeringen arbetar vidare med.

Anf. 51 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! Av flera skäl menar regeringen att en ny global konvention om mänskliga rättigheter och företagande fortfarande inte är rätt väg att gå. Det som krävs är rätt tillämpning av befintliga regelverk. Jag vill också erinra om att den hållbarhetsrapportering som vi har inte är frivillig utan fastställd i lag.

Här handlar det om att få länder att slå vakt om och fullt ut genomföra FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter. Den antogs med konsensus av FN:s råd för mänskliga rättigheter 2011. Dessutom måste existerande nationell och internationell lagstiftning och regelverk gällande korruption tillämpas på alla nivåer.

I sak finns det problematiska faktorer som bidrar till min tveksamhet till att Sverige ska skriva på den här globala konventionen. Tidigt stod det klart i förhandlingarna i Genève att en eventuell konvention skulle bli svår att utforma i linje med FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter.

Det särskilt problematiska är just att det inte omfattar alla företag utan endast inriktas på multinationella företag. Som ni känner till, inte minst här i Sverige, förekommer både statliga och nationella företag i diskussioner som gör sig skyldiga till olika övergrepp. Att undanta dem från en global konvention skickar helt fel signal om staters ansvar för sina egna företag. Dessutom riskerar en sådan här lösning att skapa ett ojämnt ekonomiskt spelväg.

Vi har från EU:s sida efterlyst en mer transparent process, inte minst för att slå vakt om den etablerade praxis som FN-förhandlingar har haft under flera decennier. Sverige närvarade också vid den fjärde förhandlingsrundan, och vi bidrog till den gemensamma EU-positionen. Dess huvudbudskap är att fortsätta att verka för företagande och mänskliga rättigheter men inte primärt genom nya, bindande konventioner. En del har därför tolkat EU:s inställning som en återhållande kraft inom hållbart företagande, när det är tvärtom: Unionen står för en ambitiös ansats.

I dag har 16 av EU:s medlemsländer antagit nationella handlingsplaner för företagande och mänskliga rättigheter. EU är också i färd med att utar-

beta en omfattande lagstiftning standardiserat kring hållbara finansmarknader, och Sverige håller på att uppdatera sin handlingsplan för mänskliga rättigheter för att bli en plattform för hållbart företagande.

EU och Sverige är alltså en stark politisk röst för mänskliga rättigheter över hela världen.

Prot. 2018/19:97

29 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 52 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr ålderspresident! Är det inte så att det saknas verktyg för stater att hålla transnationella företag ansvariga i fråga om mänskliga rättigheter? Är det inte så att det finns juridiska luckor mellan staterna som måste lösas på den internationella arenan?

Om vi nu hade en nationell obligatorisk så kallad human rights due diligence och ett globalt bindande avtal, skulle inte det driva utvecklingen framåt i avseende på mänskliga rättigheter och för miljön?

Vi pratar oftast om att handeln är ett sätt att driva dessa frågor framåt, men vi är inte villiga att binda oss vid att respektera det fullt ut. Det här gör att utvecklingen går väldigt långsamt framåt och i vissa avseende inte framåt alls. Det här främjar företag som inte respekterar detta utan kanske bara skriver fina ord i sina hållbarhetsredovisningar.

De företag som däremot jobbar konsekvent med detta tvingas konkurrera med globala företag som har som affärsidé att göra vinster genom att utnyttja människor och förstöra deras levnadsmiljö. Här måste vi ta vårt ansvar och säkerställa dessa företags vidare utveckling och tvinga företagen att konkurrera under andra premisser.

Herr ålderspresident! Statsrådet Linde nämner också att Sverige drev på för konfliktmineralsdirektivet, men det gäller bara fyra mineraler och bör utökas. Det behövs ett bredare tag, så vad blir nästa steg avseende detta?

Anf. 53 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr ålderspresident! Hade det varit så enkelt som att den här konventionen skulle lösa problemen med företagande och MR hade vi naturligtvis skrivit på den. Men vi tror att det är tvärtom. Vi tror att det är ett skynke att skydda sig bakom för dem som faktiskt inte vill hålla reda på sina egna företag och på privata företag utan bara anser att det ska gälla multinationella företag.

En ny lagstiftning, om den ska vara bindande, kan få konsekvenser som är väldigt svåra att överblicka. Innan vi tar ett sådant eventuellt steg måste vi därför skaffa oss en bättre bild av den faktiskt obligatoriska hållbarhetslagstiftning som vi precis har infört. Vi för en sådan dialog med företag och civilsamhällesorganisationer om hållbarhetsrapportering, MR och företagande så att den ska bli mer effektiv. Den diskussionen för vi också med andra länder.

EU:s förordning om konfliktmineraler är ett exempel på hur Sverige har påverkat. Vi drev på för obligatoriska regler för EU-importörer av dessa mineraler och lyckades med det.

Däremot tror vi inte att man ska öppna upp det nu. Det var nämligen jättesvårt att få den här konfliktmineralsförordningen, som alltså blev bindande lag. Öppnar vi upp den riskerar vi att förlora det som vi har vunnit. Om vi först får igenom denna förordning kan vi sedan ta ett annat steg.

Prot. 2018/19:97
29 maj

Svar på
interpellationer

Men vi ska inte öppna upp den, för då är risken att det inte blir något över huvud taget.

Statskontoret har lagt fram förslag om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se hur det har gått med alla de här frågorna. Vi håller på att analysera detta, för det är väldigt många förslag som Statskontoret har kommit med.

Vid sidan av detta vill jag understryka hur viktiga regeringen tycker att dessa förslag är, och vi kommer att återkomma i höst med nya och ännu bättre förslag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2018/19:124 En effektivare flytträtt av försäkringssparande

2018/19:137 Genomförande av EU:s direktiv om arbete ombord på fiskefartyg

Skrivelse

2018/19:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2018

Redogörelse

2018/19:RR5 Riksrevisorernas årliga rapport 2019

§ 13 Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för följande propositioner skulle förlängas till och med *tisdagen den 18 juni*:

2018/19:133 En riktålder för höjda pensioner och följsamhet till ett längre liv

2018/19:134 Förbättrat grundskydd för pensionärer

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 maj

2018/19:630 Störande bilmusik

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2018/19:659 Skolverkets kostpolicy

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2018/19:660 Tåg från Robertsfors till Umeå och Skellefteå

av *Edward Riedl* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:661 Konsekvent hantering vid beskrivning av hälsofördelar

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:663 Yrkesförbud för partiellt synskadade förare

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:670 Kostnad för besiktning av biogasbilar

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:676 Risk för ”renovräkningar” i Stockholm

av *Anders Österberg* (S)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:677 Höjningen av farledsavgifterna

av *Boriana Åberg* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:682 Stigande bensinpris

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2018/19:97

29 maj

-----

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 13.38.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 40 (delvis)

och

av tjänstgörande ålderspresidenten Tuve Skånberg därefter till dess slut.

Vid protokollet

BRITT-MARIE HARTVIG

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Svar på interpellation 2018/19:238 om de osynliggjorda utlandsfödda kvinnorna	2
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	2
Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (V)	4
Anf. 3 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	5
Anf. 4 AMINEH KAKABAVEH (V)	6
Anf. 5 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	6
Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (V)	7
Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	8
§ 6 Svar på interpellation 2018/19:230 om stärkande av äganderätten i Sverige	9
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	9
Anf. 9 LARS BECKMAN (M)	9
Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	10
Anf. 11 LARS BECKMAN (M)	11
Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	12
Anf. 13 LARS BECKMAN (M)	12
Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	13
§ 7 Svar på interpellationerna 2018/19:208 och 209 om kostnaderna för regeringens klimatpolitik	13
Anf. 15 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	13
Anf. 16 EDWARD RIEDL (M)	14
Anf. 17 LARS BECKMAN (M)	15
Anf. 18 JAN ERICSON (M)	16
Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	17
Anf. 20 EDWARD RIEDL (M)	18
Anf. 21 LARS BECKMAN (M)	19
Anf. 22 JAN ERICSON (M)	20
Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	20
Anf. 24 EDWARD RIEDL (M)	21
Anf. 25 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	22
§ 8 Svar på interpellation 2018/19:210 om kronans styrka	22
Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	22
Anf. 27 EDWARD RIEDL (M)	23

Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	24
Anf. 29 EDWARD RIEDL (M)	24
Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	26
Anf. 31 EDWARD RIEDL (M)	26
Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	27
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:228 om höjning av skatten på bensin och diesel.....	27
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	27
Anf. 34 EDWARD RIEDL (M)	28
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
Anf. 36 EDWARD RIEDL (M)	30
Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 38 EDWARD RIEDL (M)	31
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
§ 10 Svar på interpellation 2018/19:233 om ytterligare krav i handelsavtal.....	32
Anf. 40 Statsrådet ANN LINDE (S).....	32
Anf. 41 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	33
Anf. 42 Statsrådet ANN LINDE (S).....	34
Anf. 43 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	34
Anf. 44 Statsrådet ANN LINDE (S).....	35
Anf. 45 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	36
Anf. 46 Statsrådet ANN LINDE (S).....	37
§ 11 Svar på interpellation 2018/19:254 om transnationella företags ansvar för mänskliga rättigheter	37
Anf. 47 Statsrådet ANN LINDE (S).....	37
Anf. 48 LORENA DELGADO VARAS (V).....	38
Anf. 49 Statsrådet ANN LINDE (S).....	39
Anf. 50 LORENA DELGADO VARAS (V).....	39
Anf. 51 Statsrådet ANN LINDE (S).....	40
Anf. 52 LORENA DELGADO VARAS (V).....	41
Anf. 53 Statsrådet ANN LINDE (S).....	41
§ 12 Bordläggning	42
§ 13 Beslut om förlängd motionstid.....	42
§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	42
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 13.38.....	43